

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОШУКУ МАЙБУТНЬОГО

ЦЕЙ ЗВІТ ПІДГОТОВЛЕНИЙ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗАХОДУ, ЯКИЙ
ВІДБУВСЯ

**20-22 ЛИСТОПАДА 2023 РОКУ
В КИЄВІ**

ЗВІТ СКЛАДАЄТЬСЯ З ТАКИХ БЛОКІВ:

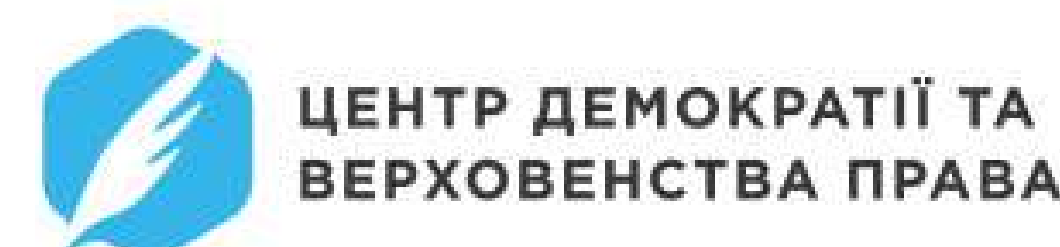
- Опис контексту, методології, цілей заходу та груп стейкхолдерів, які взяли в ньому участь
- Результати робочих сесій: аналіз минулого та сьогодення з урахуванням різних думок зацікавлених сторін
- Бачення майбутнього
- Пошук спільної позиції

ЯК НАМ ВЗАЄМОДІЯТИ ТА СПІВПРАЦЮВАТИ В ІНТЕРЕСАХ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ І ВЕТЕРАНОК?

ЯК МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ ЦЕЙ ЗВІТ?

- Для дизайну програм, проектів, ініціатив – як частину обґрунтування проблематики, опису контексту, коли немає актуальних статистичних даних
- Для пошуку вже наявних рішень, досвіду, який є в учасників та учасниць заходу
- Для пошуку та налагодження партнерств. В кінці документу є список організацій та їх представників, до яких можна звернутися за допомогою. За контактами учасників можна звернутися до організаторів – platform@ednannia.ua

Цей захід організовано у межах проєкту "Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства", що реалізується ІСАР Єднання у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст робочого зошиту не обов'язково відображає погляди ІСАР Єднання, погляди Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду США.

ЗМІСТ ДОКУМЕНТА

КОНТЕКСТ	4
ВІДГУКИ УЧАСНИКІВ	5
ФОРМАТ	7
МИНУЛЕ: : 1986-1991-2014 - ДОТЕПЕР	10
АНАЛІЗ МИНУЛОГО У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ	11
ТЕПЕРІШНЄ: ТЕНДЕНЦІЇ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ВЕТЕРАНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ	19
ТЕПЕРІШНЄ: ЯКИМ ЧИНОМ ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВАЮТЬ НА ТЕ, ЩО МИ РОБИМО	23
ТЕПЕРІШНЄ: ТЕ, ЧИМ МИ ПИШАЄМОСЬ, ПРО ЩО ШКОДУЄМО	31
МАЙБУТНЄ: РОЗРОБКА СЦЕНАРІЇВ	37
Сценарій 1	38
Сценарій 2	38
Сценарій 3	38
Сценарій 4	39
Сценарій 5	39
Сценарій 6	40
Сценарій 7	40
Сценарій 8	41
Сценарій 9	41
СПІЛЬНА ПОЗИЦІЯ В БАЧЕННІ МАЙБУТНЬОГО	43
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ТА НАСТУПНІ КРОКИ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ	44
Концепція національно-патріотичного виховання	45
Масштабування інклюзивної інфраструктури	46
Внесення змін до законодавства	47
Створення позитивного образу ветеранів	48
Створення ветеранських центрів і просторів	49
Реформування Міністерства у справах ветеранів	51
Цифровізація послуг	53
УЧАСНИКИ	56

КОНТЕКСТ

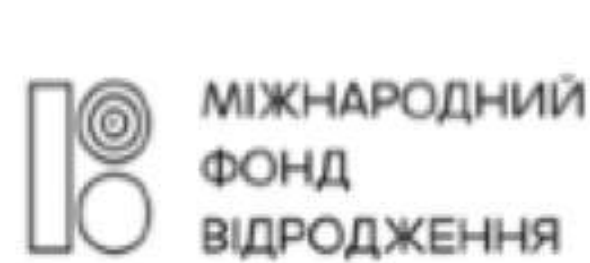
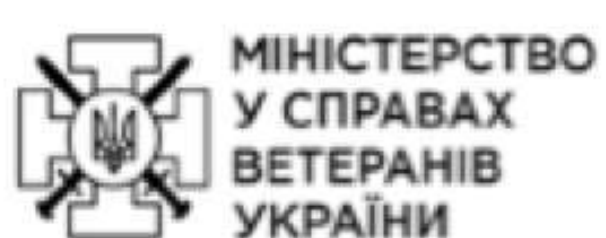
До 2 мільйонів ветеранів повернуться із фронту після завершення війни - це близько 4% населення України (2021). Та запит на підтримку військовослужбовців та їхніх родин, допомогу з реабілітацією, реінтеграцією, поверненням на ринок праці та врегулюваннями інших нагальних питань назрів уже.

Державний сектор не зможе розв'язувати їх самотужки – як не зможе й бізнес чи громадський сектор. Немає жодної стратегії та жодної концепції, які б демонстрували, що ми можемо робити, щоб задовольнити потреби ветеранів - тих, які вже повернулися і які будуть повертатися.

Роль заходу “Як нам взаємодіяти та співпрацювати в інтересах українських ветеранів і ветеранок?” – спробувати знайти майбутнє ветеранського руху: яким він може бути, яка роль різних стейкхолдерів у його становленні, обмінятися досвідом, зрозуміти, як вони можуть працювати разом задля створення кращих умов для ветеранів, адвокаційних ініціатив, підтримки сімей загиблих захисників і захисниць України та вплинути на розвиток і реформування ветеранської спільноти загалом.

На часі – пошук спільних, практичних кроків. Спільне бачення дасть змогу сформулювати базу, задати вектор для руху й напрацювати сценарії, які допоможуть забезпечити гідне життя для ветеранів та їхніх родин.

Оргкомітет заходу

ВІДГУКИ УЧАСНИКІВ

“Ми маємо перезавантажити державу, побудувати позитивний образ ветерана”

“Формат роботи в малих робочих групах показав, що ми можемо працювати в синергії як з державним, так і з недержавним сектором. Візія в нас одна. Дуже добре було б продовжувати співпрацю у форматі схожих стратегічних сесій, щоб напрацьовувати дієві механізми”

Єва Арустамян,

Міністерство у справах ветеранів,
Відділ взаємодії з громадськими об'єднаннями

“Усе, що разом з учасниками ми напрацювали впродовж трьох днів, будемо використовувати в роботі. За результатами сесії ми будемо працювати з нашими бійцями інакше, краще інформувати їх, завдяки новим знайомствам будемо направляти їх за конкретними запитами, поки триває реабілітація чи планується звільнення”

Наталія Багрій,

патронатна служба “Азову”

“Для нас дуже важливо налагоджувати комунікацію з однодумцями, які працюють у напрямку роботи з родинами загиблих – нині її замало. Тут ми познайомилися з новими, цікавими людьми, побачили цікаві методи роботи, методи мислення. Найцінніше – це спілкування, об'єднання однодумців, спільні ідеї: лише так можна втілювати важливі проєкти”

Лідія Созанська,

Голова Громадської організації Родин полеглих Героїв “НАЗАВЖДИ ВІРНИ”
(м. Самбір, Львівської області)

“Найціннішим здобутком заходу став інший погляд на реальність: усі громадські організації закопалися у своїх “бульбашках” і спілкуються, працюють із тими, хто працює у схожому напрямку. Було цікаво почути, як на різні проблеми дивляться представники інших організацій, органів влади. Дуже здивувалася й надихнулася, що наші погляди здебільшого спільні”

Світлана Тітова,

Голова правління ГО “Захисниці України” (м. Миколаїв),
чинна військовослужбовиця

“Минулого року, коли ми бачили на вулицях міста військових, усі хотіли підійти до них, обійняти. Нині ж, коли ми бачимо військового, усі від нього тікають: раптом вручить повістку. Комісованих військових не хочуть брати на роботу, вважають, що в них ПТСР і взагалі вони неадекватні. Ми маємо перезавантажити державу, побудувати позитивний образ ветерана, створити процедуру, щоб люди не тікали, не боялися, а знали, що чекає на них у разі мобілізації: престиж, повага суспільства, підтримка родини, якщо військовий / військова загине.

Важливо, що ця сесія зібрала людей із різних сфер: ми чуємо реальні кейси, які можна застосувати. Маємо якомога більше залучати громадські організації: вони безпосередньо працюють із людьми, яким потрібні певні послуги. Маємо запропонувати найкращі кейси в реалізацію державних політик. Потрібно, щоб на таких заходах було якомога більше учасників від органів влади. Буду пропонувати організувати схожу сесію з гендерної політики в Силах безпеки й оборони”

Оксана Григор'єва,

Командування Сухопутних військ ЗСУ,
Радниця Командувача з гендерних питань

“Приїхав на сесію з надією покращити ветеранську політику, ставлення до ветеранів й обставини перебування ветеранів у суспільстві. Найголовніше – це знайомства. Вдалося познайомитися з представниками різних організацій, різних відомств. Маю власні робочі напрацювання та сподіваюся, що разом ми вийдемо на вищий рівень”

Богдан Копчатов,

ветеран, учасник російсько-української війни,
особа з інвалідністю внаслідок війни

“У нашій громаді є багато ветеранів, військовослужбовців. Частина людей уже повернулася, частина точно буде повертатися, є родини загиблих, зниклих безвісти, ветеранів. З ними потрібно працювати, і ми очікуємо покращити, поглибити цю співпрацю, краще зрозуміти, що потрібно ветеранам та їхнім родинам, запровадити найкращі досвіди й припуститися якомога меншої кількості помилок. За цих три дні ми побачили багато позитивних і проблемних моментів, є розуміння того, що потрібно створювати ветеранські центри в міру можливостей громад, максимально наближати послуги й суспільство до ветеранів, а ветеранів до суспільства”

Мар'ян Свірнюк,

Заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів Рава-Руської міської територіальної громади (Львівська область)

ФОРМАТ

Захід “Як нам взаємодіяти та співпрацювати в інтересах українських ветеранів і ветеранок?” відбувся у форматі “Пошук майбутнього”

“Пошук майбутнього” – це метод проведення заходів, який допомагає групам із різними інтересами думати та працювати разом, використовуючи структуровані методики, які:

- визнають і заохочують внесок кожного
- допомагають групі обробляти й аналізувати велику кількість інформації за короткий час
- вписують індивідуальні ідеї в загальну, більш інформативну модель
- заохочують різноманіття, водночас зменшуючи напругу й конфлікти у групі.

Автори методу – американські психологи й бізнес-консультанти Марвін Вейсборд і Сандра Джанофф (Marvin Weisbord and Sandra Janoff). Під час “Пошук майбутнього” в “одній кімнаті збирається вся система”. А отже, різні зацікавлені сторони з різним досвідом, потребами, експертизою, інтересами й рівнем повноважень аналізують спільне минуле, досліджують сучасне, планують проекти й дії для бажаного майбутнього. “Пошук майбутнього” забезпечує взаємне навчання представників різних зацікавлених сторін, а також стимулює співпрацю та спільні дії.

У чому особливість формату?

- Такий формат створює простір для різних точок зору й інтересів, дає змогу працювати поза ієрархічними структурами. Усі учасники можуть впливати на результат, кожен учасник може навчитися чогось в інших
- Ідеї для майбутнього розробляються в історичному та глобальному контекстах. Такий кут зору забезпечує глибше розуміння, стимулює готовність до дій і розширює спектр можливостей. Формат дає змогу сформулювати розуміння тенденцій, що впливають на спільне майбутнє
- Загальні уявлення служать відправною точкою всіх міркувань і дій
- Конфлікти із принципових тверджень і питань не загострюються. Завдяки презумпції поваги до різноманіття звична напруга зникає. Такий процес також буде стимулювати розвиток взаємодопомоги й довіри у групі.

Як виглядає процес?

Зазвичай “Пошук майбутнього” триває три дні та складається з таких основних етапів:

- Дослідження минулого – персональні історії, які дають змогу виявити те, що впливає на нас нині
- Погляд на поточну ситуацію – створення спільної мапи роздумів тенденцій, які нині впливають на групу або досліджувану проблему
- Погляд на майбутнє – створення сценаріїв майбутнього
- Пошук спільної позиції – формування сценаріїв спільного майбутнього та пріоритетних напрямків для роботи
- Планування дій – складання конкретних планів дій

Характерним для “Пошуку майбутнього” є **згуртування зацікавлених осіб**, адже це – груповий метод. До заходу “Як нам взаємодіяти та співпрацювати в інтересах українських ветеранів і ветеранок?” долучилися 93 учасники. Вони представляють дев'ять **груп стейкхолдерів** (профільних груп), які мають (або можуть мати) вплив на розробку та впровадження ветеранських політик:

- Організації, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими
- Ветеранські простори та про-ветеранські організації Києва
- Ветерани та ветеранські організації
- Регіональні ветеранські простори та про-ветеранські організації
- Соціально відповідальний бізнес
- Донорські та міжнародні організації
- Державна влада
- Територіальні громади
- Сили безпеки й оборони

Цілі й завдання заходу:

- Налагодити взаємодію між зацікавленими сторонами та встановити контакти
- Розробити ідеї та пропозиції, які можуть отримати підтримку серед широкого кола зацікавлених сторін
- Розширити коло зацікавлених сторін
- Розробити спільне бачення про-ветеранських політик в Україні
- Сформуванати надійний ґрунт для подальшої взаємодії стейкхолдерів

Роль фасилітаторів:

- Розподілити час та роботу
- Супроводжувати групові дискусії
- Тримати в центрі уваги тему заходу

Роль учасників:

- Надавати інформацію та тлумачити її
- Організовувати та структурувати роботу кожної з менших груп
- Розробляти ідеї майбутніх змін та плани подальших дій

Сфери застосування

“Пошук майбутнього” добре працює самостійно й у комбінації з іншими форматами для:

- розроблення стратегій;
- розв’язання складних конфліктів;
- злиття компаній, організацій, громад;
- дизайну й розробки нових продуктів і рішень;
- оцінки програм та проєктів;
- підготовки проєктних заявок;
- виходу з системної кризи.

Додаткові ресурси

Офіційний сайт “Пошук майбутнього” англійською мовою: futuresearch.net

Оргкомітет

- Єва Арустамян, Міністерство у справах ветеранів
- Каріна Дорошенко, Українських ветеранський фонд
- Ольга Гальченко, Міжнародний фонд “Відродження”
- Ілля Шполянський, Миколаївська обласна організація “Асоціація учасників та інвалідів АТО”
- Олександра Нерез, Громадська організація “Надія Єдність Підтримка”
- Юлія Дмитрова, Благодійна організація “Благодійний фонд “ТАПС”
- Анастасія Рудніцька, Благодійний фонд “Veteran Hub”
- Ульяна Бах, IREX
- Юлія Анікеєва, проєкт “Фонд Партнерство за сильну Україну”
- Наталія Климова, ІСАР Єднання
- Анастасія Буряк, ІСАР Єднання

Фасилітація

Захід готувала й фасилітувала команда кооперативу [Open Space Works Cooperative](https://openspace.works):

- Тарас Тимчук, tymchuk@openspace.works
- Мар’яна Завійська, zaviyska@openspace.works

Фасилітатори вдячні за менторську підтримку, яку під час підготовки та проведення заходу надавали розробники методу “Пошук майбутнього”, директор Future Search Network Сандра Джанофф і заступник директора Future Search Network Майкл Донеллі.

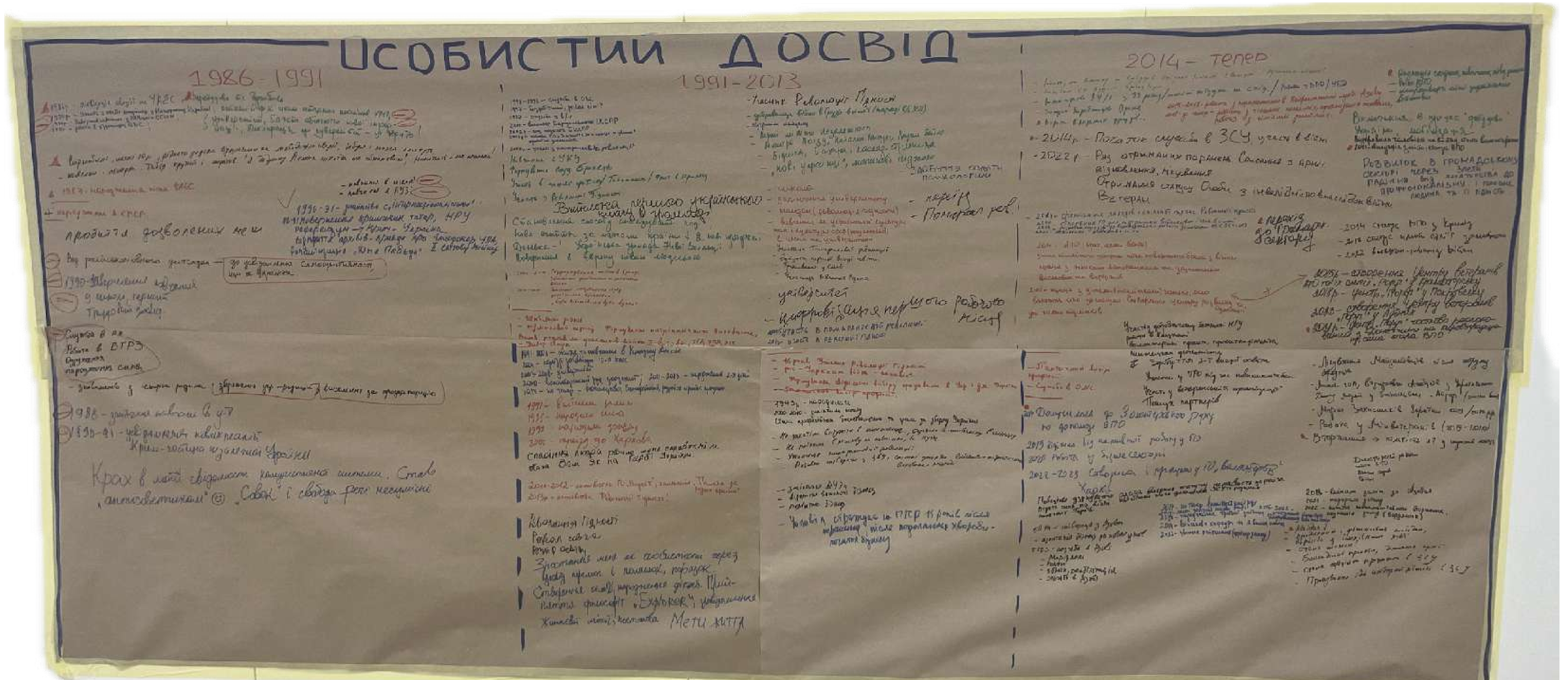
МИНУЛЕ: 1986-1991-2014-ДО ТЕПЕР

Мета завдання: Вписати історію та еволюцію ветеранської спільноти України до ширшого контексту та визначити передумови спільних дій

Протягом 15 хвилин учасники працювали наодинці й думали про ключові віхи трьох перспектив:

- **особиста:** найважливіші враження й досвід, що зробили їх тими, ким вони є нині;
- **глобальна:** події в Україні та світі, що вплинули на виникнення й розвиток ветеранської спільноти в сучасному вигляді;
- **ветеранська спільнота в Україні:** критично важливі події та ключові точки її становлення.

Після цього учасники заповнили часові шкали на стіні короткими нотатками.

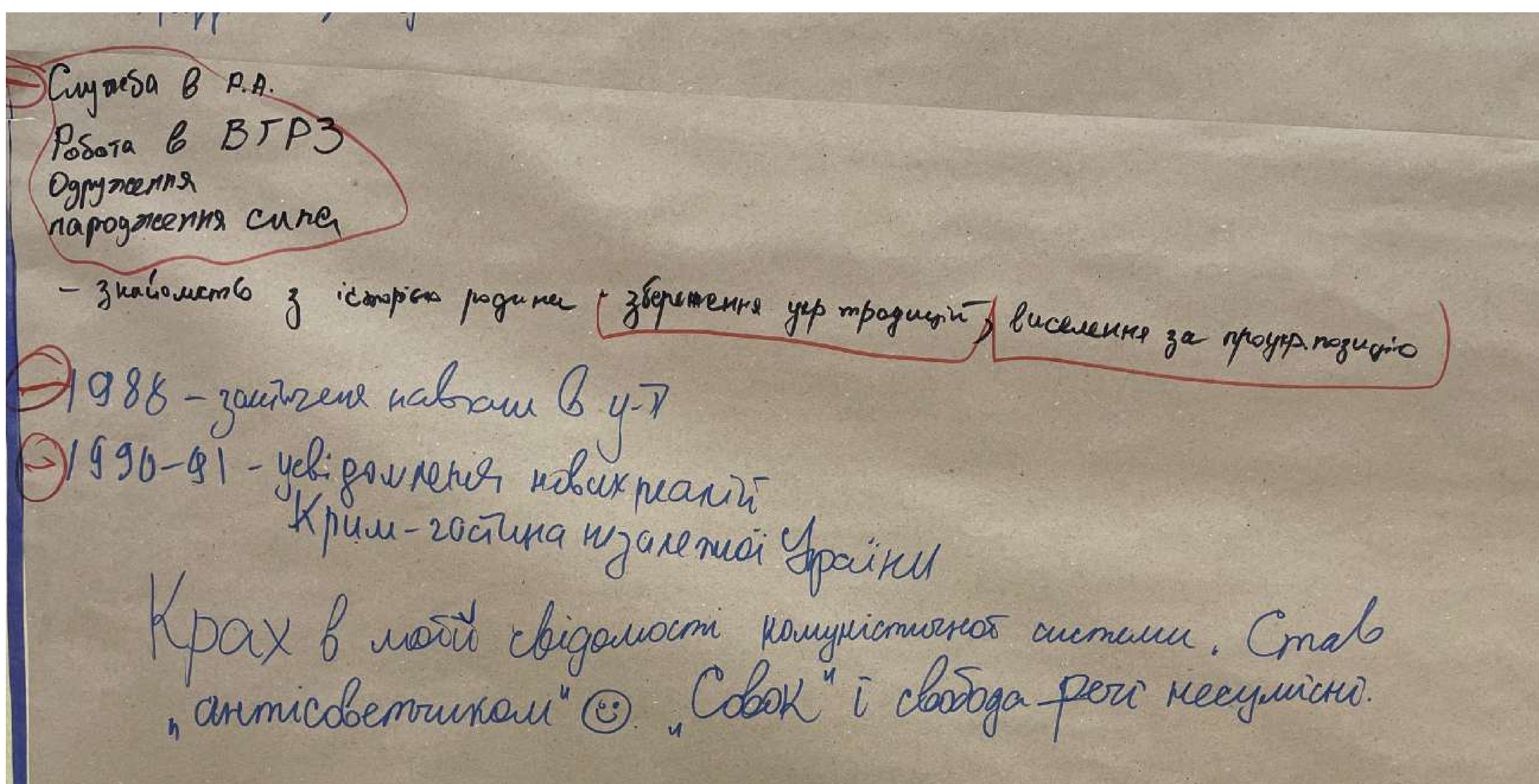
АНАЛІЗ МИНУЛОГО У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ

Мета завдання: Використати досвід кожного учасника / учасниці для формування напрямку подальших дискусій

Учасники працювали в змішаних групах і аналізували минуле в контексті різних часових вимірів і призм.

Учасники груп 1 і 2 аналізували найважливіші враження й досвід, що зробити їх тими, ким вони є нині. Учасники працювали із трьома часовими періодами: 1986-1991 рр, 1991-2013 рр, 2014 – й понині.

1986–1991 роки в Україні відзначилися важливими **змінами в національному самовизначенні**. Під час Революції на граніті та інших протестів, громадяни і, власне, учасники групи почали ідентифікувати себе як українці, відмежовуючись від радянського “совка”, **долучилися до формування проукраїнських груп** і стали активними учасниками протистояння прорадянській владі.

На початку 1990-х рр. на тлі фінансової кризи та початку розвитку українського бізнесу відбувався **розпад Збройних сил України**, зменшувався престиж професії військового, що пізніше стало стимулом зародження волонтерсько-громадянського руху, свідками й безпосередніми учасниками чого були представники групи.

У період 1986–1991 років учасники Пошуку Майбутнього спостерігали та формували підґрунтя для будівництва демократичного суспільства. Завершення епохи “совка” й початок незалежності змінили політичний ландшафт країни. **Аварія на Чорнобильській атомній електростанції** викликала першочергову необхідність об'єднання для подолання наслідків, спричинила запуск програм підтримки. У цей період суспільство почало усвідомлювати нові реалії. Уже у свідомому віці це спонукало учасників активно знайомитися з історіями власних родин, вплинуло на формування їхньої ідентичності.

З 1991 по 2013 роки учасники спостерігали формування можливостей для ще глибшого об'єднання суспільства на базі спільних ідей. Події на Чорнобильській АЕС переосмислювалися, вони здобували освіту та створювали сім'ї.

Важливою віхою в період 1991 по 2013 роки стало **формування пам'яті про Голодомор** як національну трагедію, що сприяло формуванню національної самосвідомості та єдності.

Учасники групи також брали участь у двох революціях, вивчали та захищали українську спадщину.

Важливими подіями в контексті особистого досвіду з 2014 року й донині група назвала **розстріл Небесної сотні, анексію Криму без жодного пострілу й початок російсько-української війни**. З'явилися **нові волонтерські та військові рухи**, учасники та учасниці Пошуку Майбутнього отримали досвід вимушеного переміщення, а втрата близьких та отримання поранень під час бойових дій залишили глибокий слід. Ветеранська спільнота почала формуватися, **з'явилися ветеранські спілки та простори**, створене Міністерство у справах ветеранів та сервіси для військових та їхніх сімей – усе це свідчить про певний тиск громадськості на органи державної влади, задля забезпечення підтримки та захисту інтересів ветеранів та учасників конфлікту.

З 2014 року й досі українці та українки проходить через випробування війни. Хтось став волонтером, хтось пішов служити. Розвиток **громадянського суспільства та залучення міжнародних партнерів** виявилися необхідними для підтримки країни в умовах воєнного конфлікту. Сучасний контекст значною мірою визначається тим фактом, що Україна зараз воює в умовах повільного розвитку державного сектору оборони та розгортання програм роботи з ветеранами. Власний досвід учасників став основою для формування ветеранського руху та сприяв розвитку внутрішніх механізмів підтримки та адаптації ветеранів.

Учасники груп 3 і 4 те, що відбувалося в Україні та світі та як це вплинуло та впливає на розвиток ветеранської спільноти в Україні у сучасному вигляді. Учасники працювали із трьома часовими періодами: 1986-1991 рр, 1991-2013 рр, 2014 – й понині.

високим та безстрашним

2022 - праця з дітьми (підлітками) батьки, яких вилучили або загибли. Створення центру розвитку та організації! до таких підлітків

Участь у добровільному батальоні НГУ
 робота в компанії
 волонтерські проекти, проектна діяльність,
 мистецька діяльність
 Здобування 2-ї вищої освіти

Участь у ТРО під час повномасштабних
 Участь у ветеранській організації
 Пошук партнерів

2014 Долучився до Золотих Руку по допомозі ВІД

2019 відійшло від активної роботи у ГО

2020 Робота у бізнес секторі

2022-2023 Співпраця і праця у ГО, Володарська Харків

Побітка журналіста
 Втрата сина на війні.
 полегших Героїв.

Харків сусіда визнав працю не нависть до росій. ЗСУ та розумна

2014 - по телевізійній ролі
 2015-2020 - депутат місцевої ради
 2014 - народився третій дитини
 2019 - військова кафедра та 2 вища освіти
 2022 - ув'язнення (співпраця)

2014 - співпраця з Азобом
 - аспірант бізнесу в новинках
 2022 - служба в Азобі
 - Маріуполь
 - Іловай
 - СБМН, реалізація ід
 - служба в Азобі

2016-2022 - заступник керівника Департаменту

2014-2022 - 2022

Мої ідеї
 - Кредит
 - Боротьба
 - Сталін
 - Билі
 - Сталін
 - Про...

На думку учасників, **Чорнобильська катастрофа в 1986 році стала не лише техногенною трагедією, але й катастрофою для радянської ідеології, стимулом до перегляду системи.** Кінець 1990-х рр. період також означив **початок перебудови та закінчення війни в Афганістані**, що породжувало нові виклики та можливості для суспільства.

1991 року, після локальних військових конфліктів і розпаду комуністичної системи, Україна оголосила про свою незалежність та встановила сучасні кордони. Протягом наступних років відбувалося **становлення української державності**, яке відбулося на тлі економічної кризи, розколів у суспільстві, отримання **без'ядерного статусу й політичної поляризації**. Російська військова експансія і **відновлення авторитаризму в Росії** стали важливими викликами для незалежності України.

З 2014 року розпочалася нова етап в історії країни. **Анексія Криму і початок війни в Донецькій та Луганській областях** призвели до **виникнення добровольчих батальйонів (“добробатів”) та формування волонтерського руху**. Початок війни також став початку шляху України в НАТО. Україна стикається з **необхідністю формування впливового ветеранського руху** як важливого суспільного явища, яке визначає подальший шлях країни.

У проміжку від 1986 до 1991 року, ключові події, що вплинули формування ветеранського руху в Україні, включають:

- **Чорнобильська катастрофа** значно вплинула на формування ветеранського руху через велику кількість військовослужбовців та рятувальників, які брали участь у ліквідації наслідків аварії.
- **Вихід радянських військ з Афганістану:** Повернення військовослужбовців з Афганістану визначило групу осіб, які ставали частинкою ветеранського руху та впливали на формування образу ветерана у суспільній свідомості.
- **Об'єднання Німеччини та розпад організації Варшавського договору:** Політичні зміни в Європі, зокрема об'єднання Німеччини в 1990 році, вплинули на геополітичну ситуацію та відносини між державами.
- **Події у Придністров'ї:** Україна надавала гуманітарну та військову допомогу в зону конфлікту, що вплинуло на організаційні та логістичні аспекти армії.
- **Розпад СРСР та незалежність України:** Закінчення існування Радянського Союзу в 1991 році визначило початок нового етапу в історії України та української армії.

Період з 1991 по 2013 рік учасники вирішили розділили на три географічні контексти, які мали суттєвий вплив на суспільно-політичні процеси в Україні:

Важливі події в Україні:

- **Криза 1990-х рр.**
- **Формування та функціонування олігархічних кланів;** посилення впливу олігархічних кланів на суспільно-політичні процеси
- **Меморандум про гарантії безпеки**, підписаний 1994 року, мав значний вплив на розвиток української армії:
 - Ядерне роззброєння: Меморандум передбачав відмову України від свого ядерного арсеналу, що вплинуло на стратегію оборони країни та перегляд військової доктрини.
 - Міжнародні гарантії безпеки: Підписання меморандуму забезпечило Україні гарантії безпеки від країн-гарантів, що мало вплив на умови військового співробітництва.
 - Реформи та перебудова: Відмова від ядерної зброї вимагала перегляду структури та функціонування армії. Це призвело до зменшення чисельності армії, переорієнтацію на розвиток конвенційних збройних сил.

- Інтеграція в міжнародні структури: Україна зосередила увагу на зміцненні співпраці з міжнародними військовими організаціями та розширенні партнерства для забезпечення своєї безпеки та стабільності.
- Підвищення довіри: Підписання меморандуму збільшило довіру міжнародної спільноти до України як країни, яка дотримується міжнародних домовленостей щодо забезпечення своєї безпеки та відмови від ядерної зброї.
- **Визнання воїнів Української Повстанської Армії (УПА) ветеранами** є важливим кроком у визнанні їхнього внеску у боротьбу за незалежність України. Визнання воїнів УПА ветеранами також має символічне значення для українського суспільства, підкреслюючи їхній внесок у боротьбу за свободу та незалежність країни. Це визнання стає важливим етапом у відновленні історичної правди про роль УПА в українській історії та їхній боротьбі за національні ідеали.
- **Вбивство Георгія Гонгадзе та рух "Україна без Кучми"** відіграли важливу роль у формуванні демократичних цінностей, підвищенні громадянської активності та підтримці демократичних трансформацій в Україні. Ці події підкреслили необхідність реформ, боротьби з корупцією та зміцнення демократичних інститутів в країні.
- **Конфлікт, пов'язаний з островом Тузла**, має значний вплив на розбудову та укріплення обороноздатності української армії. Острів Тузла, що знаходиться в Керченській протоці на кордоні між Україною та Росією, став об'єктом напруженості через територіальні претензії обох країн. Конфлікт підкреслив необхідність підвищувати готовності українських військ та їхню здатність реагувати на можливі зовнішні загрози.
- **Газовий конфлікт між Україною та Росією** суттєво позначився на стосунках між , спричинивши значні напруги та складнощі в енергетичній сфері та політичних відносинах між двома країнами.
- **Помаранчева революція 2004 року та Революція Гідності 2013-2014 років** в Україні мали значний вплив на громадянську активність та самосвідомість українців. Помаранчева революція була важливим кроком у визнанні громадянських прав та свобод в Україні. Вона показала, що громадяни країни можуть об'єднатися для захисту своїх прав та виразити свою волю через мирні протести. Цей період також став початком для розвитку громадянського суспільства та посилення ролі громадських організацій у політичному процесі. Революція Гідності, була виразом протесту проти корупції, авторитаризму та невідповідальної влади. Ці події відобразили собою готовність українців та українців відстоювати за демократичні цінності, право на свободу та справедливість. **Обидві революції сприяли активізації громадянського суспільства**, зростанню громадянської активності та залученню українців та українців до політичного життя. Вони виявились ключовими моментами для формування свідомого громадянства, розширення громадянських прав та обов'язків, а також підтримки громадянських ініціатив та розвитку громадських організацій в Україні.

- Українська армія в період з 1991 до 2013 року зазнала численних труднощів і перетворень, які суттєво вплинули на її стан та ефективність. Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році, Україна отримала незалежність і змушена була розбудувати свої збройні сили. Проте, у цей період, країна стикалася з численними проблемами, включаючи фінансові труднощі, нестачу ресурсів для модернізації військової техніки та зброї, а також зниження морально-психологічного стану в армії. У цей період були відомі також випадки знецінення військової професії, зменшення престижу та відсутність перспектив для військових.

Важливі події у світі:

- **Війни в Югославії, Косово, Грузії, Ічкерії:** Ці конфлікти демонстрували нові виклики для міжнародної безпеки. Для України вони слугували прикладом того, як міжнародне співтовариство реагує на подібні ситуації та формує свої підходи до розв'язання збройних конфліктів.
- **11 вересня:** Терористичні атаки в США стали сигналом загострення міжнародної боротьби з тероризмом.
- **Розширення ЄС / НАТО:** Для України ці процеси стали стимулом до підвищення якості своїх військових стандартів. Бажання вступити до ЄС та НАТО підштовхувало до реформ у сфері оборони.
- **Фінансова криза:** Вона суттєво обмежила фінансування оборони в Україні, змусивши зменшити видатки на збройні сили та оборонні програми.

Важливі події Росії, які мали вплив на Україну та формування ветеранського руху в Україні:

- **Розстріл Думи** показав недоліки демократичних інститутів в Росії та заклав підґрунтя для втрати довіри до демократичного процесу в Росії.
- **Відновлення авторитаризму в Росії:** Цей процес вплинув на регіональну стабільність, збільшивши напруженість у відносинах між Україною та Росією.
- **Чеченські війни та вторгнення у Грузію:** Ці конфлікти свідчили про активність Росії як геополітичного актора у своєму регіоні. Для України це були сигнали про нестабільність на сході та півдні свого сусідства, що вимагало підвищеної готовності та уваги з боку її збройних сил.
- **Конфлікт у Сирії:** Росія виступила у ролі важливого гравця у цьому конфлікті, підтримуючи режим Башара аль-Асада. Ця активність російських сил у регіоні Середземномор'я також відбивалася на регіональній безпеці.

З 2014 року й понині на формування ветеранської спільноти маю вплив як міжнародні події (пандемія, протести в Білорусі, події в Карабаху та Ізраїлі), події в Україні (окупація Криму, початок війни, початок євроінтеграційного руху України, створення Міністерства у справах ветеранів, вибори Президента, Марш захисників України, повномасштабне вторгнення РФ, впровадження стандартів НАТО), а також внутрішні процеси, які формували громадянське суспільство (політичні переслідування патріотів, вбивство Катерини Гандзюк, окупація Маріуполя й перебування в полоні, поява біженців, розвиток військової медицини).

Учасники груп 5, 6 і 7 аналізували критично важливі події та ключові точки становлення ветеранської спільноти в Україні

У період з 1986 по 1991 роки сформувалася складна картина ветеранського руху в Україні, що включала в себе кілька важливих аспектів:

- спілки ветеранів Другої світової війни та “афганців” визначалися формальними, монополізованими, корумпованими, а іноді навіть криміналізованими організаціями.
- культ ветеранів Другої світової війни в цей період визначав специфічне ставлення суспільства до учасників війни та відзначався певною ідеалізацією;
- відсутність впливу ветеранських організацій у суспільно-політичному житті вказувала на їхню обмежену роль в формуванні політики та соціальних змін.

У період від 1991 до 2013 року ветеранський рух зазнав змін, що відобразилися на різноманітних рівнях суспільства:

- створення руху ветеранів УПА відзначалося прагненням до повноцінного визнання учасників минулих конфліктів та включення їх у суспільні процеси;
- ухвалення Закону України “Про статус ветеранів, гарантії їх соціального захисту” стало важливим етапом у закріпленні прав та гарантій для ветеранів.
- скорочення армії та проблеми соціалізації ветеранів свідчили про виклики, які ставилися перед суспільством та державою.
- залучення певних категорій ветеранів до криміналізованих угруповань відзначало необхідність системних заходів для запобігання соціальній відсіченості.

З 2014 року ветеранський рух в Україні зазнав нових та значущих змін, які вплинули на різні сфери суспільства:

- створення добровольчих підрозділів та розвиток військового волонтерства визначили нову реальність і роль громадянського суспільства в підтримці армії;
- неефективна ветеранська політика та відсутність координації ветеранських організацій свідчать про потребу в системних реформах у цьому напрямку.
- створення Міністерства ветеранів та інші заходи відображають спроби держави створити ефективну систему підтримки для ветеранів.
- Ігри Героїв та інші спортивні заходи для адаптивних атлетів вказують на важливість соціальної інтеграції та реабілітації учасників воєн.
- імплементація ветеранської політики у всі сфери життя, зокрема освіти, медицини, політики та медіапростору, вказує на широкий спектр заходів для інтеграції ветеранів у суспільство.
- надання статусу УБД добровольцям та спекулювання на образі ветерана вказують на недосконалість процесів.
- визнання ветеранів УПА є певним кроком у забезпеченні пам'яті та визнання внеску учасників минулих конфліктів.
- збільшення кількості ветеранів.
- ветерани можуть визначають напрями розвитку ветеранської політики та сприяють формуванню нового образу ветерана в суспільстві.
- необхідність розроблення спільних стратегій, політик і дій визначає важливість координації зусиль для вирішення проблем ветеранської групи у сучасному суспільстві.

Групи 8 і 9 аналізували те, як три часові шкали – 1986-1991 рр, 1991-2013 рр, 2014 – й понині – пов’язані між собою. Вони виділили такі ключові тези:

- події у країні та світі впливали на формування особистості кожного з учасників Пошуку Майбутнього і, як наслідок, ми формували громадськість і впливали на політичні та громадські процеси.
- до 2014 року суспільство формувало кожного за нас
- після 2014 року ми формуємо суспільство

Також спільним для всіх трьох часових періодів є роль ветеранської спільноти в країні:

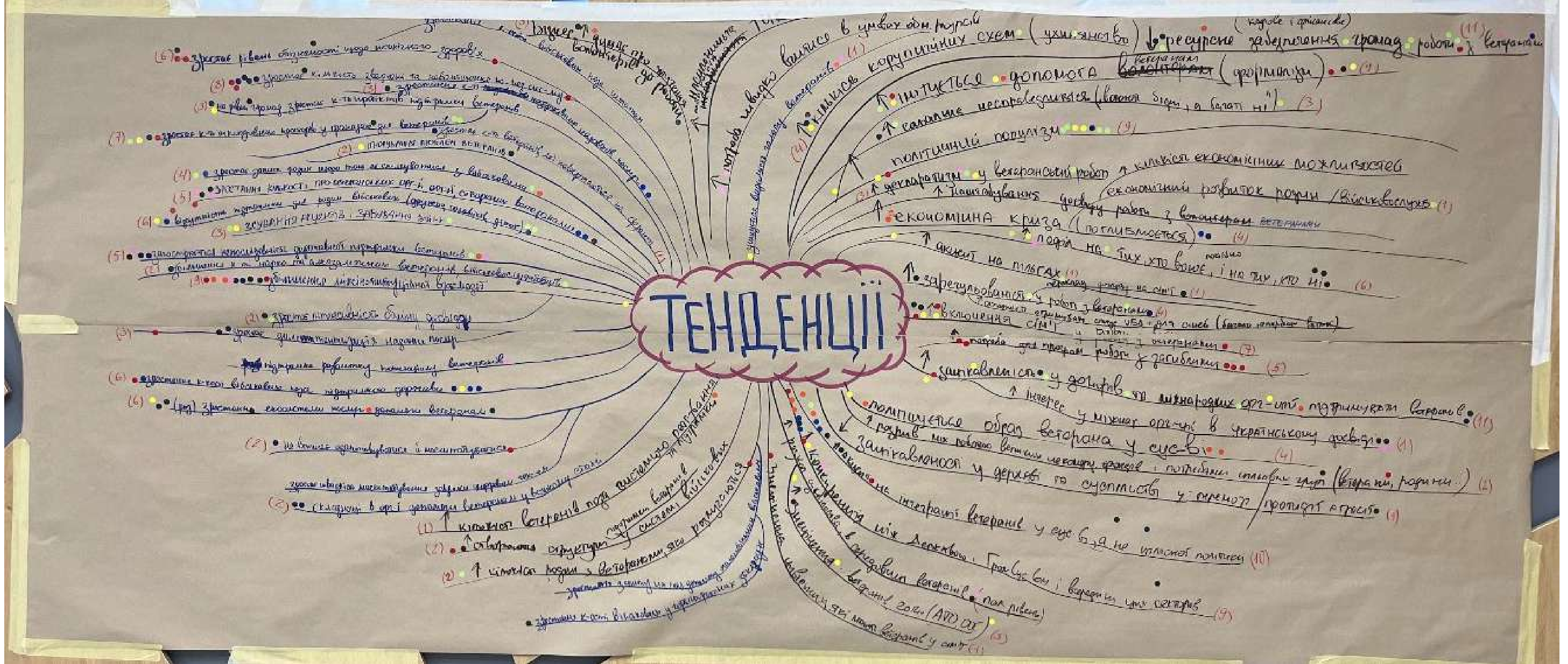
- Роль ветеранської спільноти в Україні перетворюється з часом, відіграючи важливу роль у суспільстві та політиці країни. Ставлення до ветеранів зазнає змін внаслідок внутрішніх перетворень. Ветеранські політики, що розвиваються у світі, надають зразки для подальшого вдосконалення системи підтримки ветеранів в Україні.
- Поява лідерів, активістів та особистостей, які приділяють значну увагу ветеранським питанням, робить важливий внесок у формування ветеранської політики та взаємодію з державою. Цей досвід стає основою для створення більш прогресивних програм та забезпечення підтримки ветеранів.
- Створення фундаменту для подальшої адаптації ветеранської політики у нашій країні відбувається завдяки взаємодії з іншими країнами, адаптації їхнього досвіду та впровадженню передових практик. Це дозволяє українській системі підтримки ветеранів стати більш ефективною та адаптованою до потреб та реалій.
- Формування ветеранських спільнот національного масштабу сприяє створенню об'єднуючої сили, яка розвивається в окремі галузі ветеранської діяльності та сприяє обміну досвідом та взаємній підтримці.

ЦИТАТИ

“З цієї вправи ми можемо прослідкувати тяглість громадянського суспільства”.

“Наче все життя перед очима”.

“Завдання доволі просте й доволі складне – проаналізувати нашу історію за останні майже 40 років. Як фаховий історик мушу вам подякувати: на цій стіні зафіксована наша історична пам'ять”.

ТЕПЕРІШНЄ: ТЕНДЕНЦІЇ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ВЕТЕРАНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Мета завдання: Створити якнайширші контексти (соціальний, економічний, політичний, релігійний, фінансовий, екологічний, технологічний тощо) для діалогу й ухвалення рішень (зробити так, щоб кожен говорив про один і той самий «світ»)

Питання: Які суспільні тенденції ми маємо враховувати, плануючи наше майбутнє?

Усі учасники створили мапу роздумів (mind map) тенденцій у суспільстві (соціальних, політичних, релігійних, фінансових, екологічних, технологічних тощо), які впливають на спільне майбутнє

Рекомендації для створення мапи роздумів (mind map):

- Тенденція відображає напрямок руху: від більшого до меншого, від меншого до більшого, від великого до малого, від малого до великого тощо. Ми хочемо побачити, що відбувається, відклавши на потім судження й аналіз. Це не перелік проблем
- Ми робимо це у форматі групового «мозкового штурму» – ніяких оцінок чи заборон на висловлювання, немає потреби досягати згоди
- Людина, яка пропонує тенденцію, вказує її місце на діаграмі
- Взаємозаперечні тенденції можливі, якщо сторони наводять приклади, які їх підтверджують
- Використовуйте конкретні приклади для ілюстрації кожної тенденції. Зазначте, ХТО та/чи ЩО спонукає вас до відповідних спостережень
- Важливо, щоб кожен почув приклади, наведені іншими

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОЗКОВОГО ШТУРМУ БУЛИ ЗАЗНАЧЕНІ ТАКІ ТЕНДЕНЦІЇ:

1. Бізнес розглядає різні варіанти залучення ветеранів до роботи
2. Посилюється насильницька мобілізаційна робота ТЦК (територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки)
3. Зростає потреба швидко вчитися в умовах обмежених ресурсів
4. Знижується видимість голосу ветеранів
5. Збільшується кількість корупційних схем («ухилянство»)
6. Зменшується ресурсне (кадрове й фінансове) забезпечення громад роботи з ветеранами
7. Зростає імітація допомоги ветеранам
8. Посилюється соціальна несправедливість
9. Посилюється політичний популізм
10. Зростає декларатизм у ветеранській роботі
11. Розпочалося масштабування досвіду роботи з ветеранами
12. Поглиблюється економічна криза:
 - Однак активізується економічний розвиток родин / військовослужбовців
 - Однак збільшується кількість економічних можливостей
13. Посилюється розрив між тими, хто воює постійно, й тими, хто ні
14. Посилюється акцент на пільгах в допомозі ветеранам
15. Посилюється зарегульованість у роботі з ветеранами:
 - за ветеранами найчастіше доглядають їхні сім'ї
 - складність отримання статусу УБД (учасника бойових дій) і багато непотрібних вимог для сімей
16. Посилюється включення сім'ї в роботу з ветеранами
17. Зростає потреба у програмах по роботі з сім'ями загиблими
18. Підвищується зацікавленість донорів і міжнародних організацій підтримувати ветеранів:
 - підвищується також інтерес міжнародних організацій в українському досвіді
19. Поліпшується образ ветерана у суспільстві
20. Збільшується розрив між роботою великих некомерційних фондів і потребами ветеранів, родин
21. Зменшується зацікавленість з боку держави й суспільства у перемозі / протидії агресії
22. Збільшується акцент на інтеграції ветеранів у суспільстві, а не створенні цілісної політики
23. Росте конкуренція між державою і громадянським суспільством і всередині цих секторів
24. Збільшується розкол суспільства на політичному рівні, всередині спільноти ветеранів:
 - зростає знецінення досвіду ветеранів 2014 року (АТО, ОВС)
25. Зростає знецінення цивільних, які мають ветеранів у сім'ї
26. Зростає запит на соціальну допомогу маломобільним військовим:
 - зростає кількість військових у геріатричних закладах
28. Збільшується кількість родин із ветеранами, які розлучаються

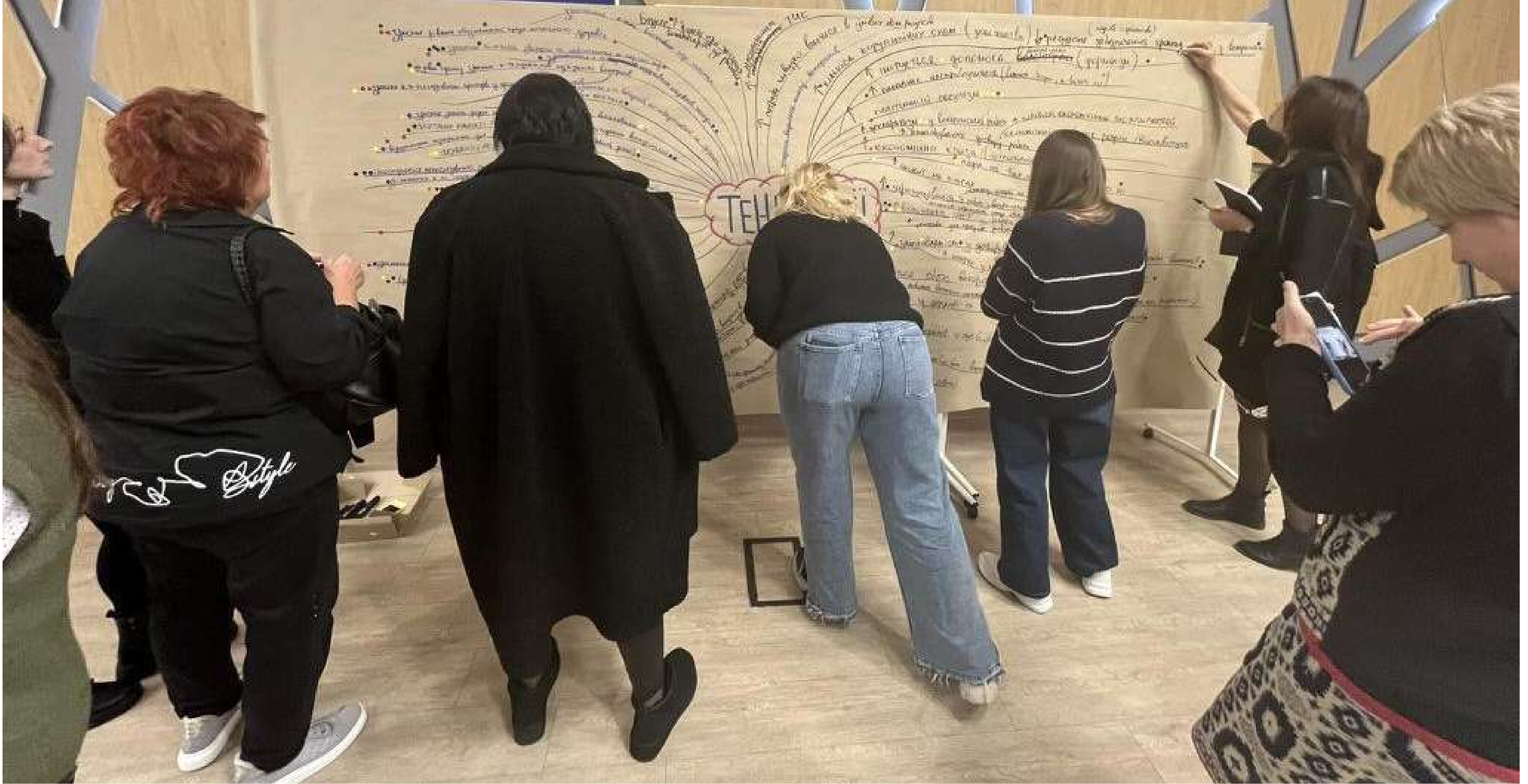
28. Зростає структура підтримки ветеранів у системі військових
29. Збільшується кількість ветеранів поза системою реагування та підтримки
30. Складнощі в організації допомоги ветеранам у важкому стані
31. Розростається екосистема послуг допомоги ветеранам:
 - екосистема послуг не встигає адаптуватися й масштабуватися
 - зростає швидкість масштабування завдяки цифровим технологіям
32. Зростає кількість військових поза підтримкою держави
33. Посилюється підтримка розвитку потенціалу ветеранів (навчальні програми)
34. Зростає «дилетантизація» надання послуг
35. Збільшується міжінституційна взаємодія:
 - зростає інтенсивність обміну досвідом
36. Збільшується кількість нарко- й алкозалежних ветеранів, військовослужбовців
37. Загострюється непослідовність державної підтримки ветеранів
38. У суспільстві наростає втома від війни
39. Відчувається відсутність підтримки для родин військових (дружин, чоловіків, дітей)
40. Зростає кількість ветеранських організацій, організацій, створених ветеранами
41. Зростає запит родин щодо того, як спілкуватися з військовими
42. Посилюється ігнорування проблем ветеранів
43. Зростає кількість ветеранів, які повертаються на фронт
44. На рівні громад зростає кількість проєктів підтримки ветеранів:
 - зростає кількість інклюзивних просторів у громадах для ветеранів
 - зростає кількість недержавних провайдерів послуг
45. Зростає рівень обізнаності щодо психічного здоров'я:
46. Зростає кількість звернень та навантаження на медичну систему
47. Зростає кількість військових поза штатом

РЕЗЮМЕ

Сучасне українське суспільство та ветеранська спільнота стикаються з численними тенденціями, що впливають на підтримку ветеранів та їхні сім'ї. Бізнес виявляє зацікавленість у залученні ветеранів до роботи, проте в той же час спостерігається зниження ресурсного забезпечення громад для роботи з ветеранами. Це призводить до посилення соціальної несправедливості та зростання кількості корупційних схем у цій сфері.

Ветерани стикаються із складними проблемами, такими як знецінення їхнього голосу, політичний популізм та підвищений рівень декларатизму у ветеранській сфері. Розрив між тими, хто безперервно воює та тими, хто ні, поглиблюється, при цьому акцентується на пільгах в допомозі ветеранам.

Однак наявна підтримка від донорів та міжнародних організацій, яка спрямована на підтримку ветеранів, стає важливим чинником. Посилення інтеграції ветеранів у суспільство та спроби створення комплексної політики в цій сфері також зазнають певного прогресу. Але одночасно посилюється розкол у ветеранській спільноті та знецінення їхнього досвіду. Загалом, проблеми, з якими стикаються ветерани та їхні родини, наростають, відчувається недостатня підтримка для ветеранів, але з'являються і певні ініціативи та зусилля для зміцнення підтримки цієї важливої групи людей у суспільстві.

7 КЛЮЧОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ДУМКУ УЧАСНИКІВ:

1. Зростає зацікавленість донорів та міжнародних організацій у підтримці ветеранів
2. Знижується ресурсне забезпечення громад у роботі з ветеранами
3. Посилюється акцент на інтеграції ветеранів у суспільство, а не розроблення цілісної політики роботи з ветеранами
4. Посилення міжінституційної взаємодії
5. Посилюється конкуренція між державою та громадянським суспільством, а також усередині цих секторів
6. Посилюється політичний популізм на темі ветеранів
7. Посилюється імітація допомоги ветеранам та формалізм у допомозі

Після визначення тенденцій, учасники визначили ті тенденції, які найбільше впливають на їх групу зацікавлених сторін в контексті роботи з ветеранами.

ТЕПЕРІШНЄ: ЯКИМ ЧИНОМ ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВАЮТЬ НА ТЕ, ЩО МИ РОБИМО

Мета завдання: Визначити, яким чином ключові тенденції пов'язані між собою, що відбувається та що відбудеться в майбутньому з зазначеними тенденціями

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Учасники в однорідних групах (групах стейкхолдерів) визначили та презентували ключові тенденції, які найбільше стосуються їхньої групи зацікавлених сторін, а також прослідкували зв'язок між ними:

- що учасники (особисто чи всі разом) роблять нині, щоб запобігти наслідкам розвитку цих тенденцій чи стимулювати їх?
- які ще кроки планують зробити в майбутньому?

Після цього доповідачі від груп представили результати.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
Посилюється бюрократизація процесів	Представники органів державної влади, а саме Міністерства у справах ветеранів, обласних і місцевих адміністрацій намагаються оптимізувати процеси документообігу, донести проблематику, яка є на місцевих рівнях, до центральної влади
Формується пільго - орієнтоване суспільство	Представники органів державної влади, а саме Міністерства у справах ветеранів, обласних і місцевих адміністрацій працюють над розробленням державних програм можливостей для ветеранів та їхніх сімей
Росте взаємодія ветеранських просторів, громадських організацій та органів державної влади	Представники органів державної влади, а саме Міністерства у справах ветеранів, обласних і місцевих адміністрацій поглиблюють співпрацю між ветеранськими просторами, громадськими організаціями та органами державної влади <i>«Якби не робота громадського сектора під час повномасштабної війни й раніше, з 2014-го року, ми б уже “загнулися”»</i>
Збільшується кадрове навантаження, обсяг роботи в умовах малих зарплат, так кількість людей, яким потрібно надавати послуги	Представники органів державної влади, а саме Міністерства у справах ветеранів, обласних і місцевих адміністрацій працюють задля підвищення престижу державної служби

ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З РОДИНАМИ ВІЙСЬКОВИХ, ЗАГИБЛИХ, ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ, ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
Знижується зацікавленість органів місцевого самоврядування, державних органів у підтримці сімей загиблих	Представники організацій, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими, працюють над тим, щоб спонукати державу створити єдину стратегію, єдиний голос сімей, які будуть почутими, якісну інформаційну пропаганду <i>«Сім'ям потрібно, щоб із ними говорили, їм болить, вони хочуть бути почутими – і не лише громадським сектором, а на рівні держави»</i>

Росте розкол між сім'ями ветеранів АТО/ООС і ветеранами повномасштабної війни (вшанування пам'яті, виплати, тривалість служби)	Представники організацій, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими, працюють над тим, щоб спланувати державу покращувати інформаційну політику, інформування громадськості
Зростає зацікавленість міжнародних організацій і донорів у роботі з ветеранами	Представники організацій, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими, своєю роботою витримують межу довіри, прозорості, витрачають кошти з користю, щоб донори продовжували працювати в Україні
Зростає активність родин військовослужбовців, потреба та здатність об'єднуватися	Представники організацій, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими, допомагають родинам військовослужбовців об'єднуватися й поглиблювати співпрацю
Зростає потреба розроблення програм для родин військовослужбовців як на державному рівні, так і в організаціях	Представники організацій, які працюють з родинами військових, загиблих, зниклих безвісти, військовополоненими, працюють над тим, що об'єднуватися, поглиблювати співпрацю між представниками сектору

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ	
Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
Знижується ресурсне забезпечення громад	Представники територіальних громад оцінюють наявні ресурси, об'єднуються тут і зараз, залучають донорську підтримку
Росте політичний популізм	Представники територіальних громад вважають, що потрібно працювати над покращенням інформаційної політики
Росте розрив в фінансових можливостях громад	Представники територіальних громад працюють над тим, щоб поглиблювати співпрацю, об'єднуватися тут і зараз

Зростає кількість інклюзивних просторів у громадах	Представники територіальних громад вважають, що потрібно з'ясувати потреби ветеранів, військовослужбовців, поглиблювати співпрацю для створення таких просторів у громадах «Ми кажемо – “вони”. Хто “вони”? У кожного з нас або чоловік, або син, або донька боронить Україну»
Знижується допомога родинам ветеранів	Представники територіальних громад працюють над покращенням фінансування, з'ясуванням, оцінюванням потреб ветеранів, військовослужбовців, їхніх родин

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
<p>Бізнес розглядає різні варіанти залучення ветеранів до роботи</p> <p>Зростає потреба швидкого навчання для бізнесу</p> <p>Росте підтримка розвитку потенціалу ветеранів</p>	<p>Підприємці, представники соціально відповідального бізнесу з різних куточків України створюють кластери різного типу бізнесів, довкола яких будуть створені програми навчання, адаптації, залучення ветеранів, щоб наймати їх на роботу, популяризують соціально відповідальний бізнес, створюють менторські програми для ветеранів</p> <p><i>«Соціально відповідальний бізнес – це той бізнес, який готовий показувати, пояснювати, як він працює, проводити менторську програму для ветеранів і ветеранок, які хочуть заснувати свій бізнес»</i></p>
Росте прірва у взаємодії між громадою, бізнесом і владою	Підприємці, представники соціально відповідального бізнесу з різних куточків України беруть участь у спільних зустрічах, сесій для мережування, знайомств, розуміння потреб різних секторів
Зростає непослідовність державної підтримки ветеранів	Підприємці, представники соціально відповідального бізнесу з різних куточків України створюють навчальні курси та програми з реінтеграції з урахуванням бойового досвіду ветеранів

ВЕТЕРАНСЬКІ ПРОСТОРИ ТА ПРО-ВЕТЕРАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ КИЄВА

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
Зростає конкуренція між державою та громадським сектором і всередині громадського сектору	Представники ветеранських просторів і про-ветеранських організацій Києва вважають, що потрібно збільшувати колаборацію між державним і громадським секторами, щоб доповнювати одне одного для того, підвищити якість послуг, які ми можемо надавати ветеранам та їхнім родинам
Зростає залучення бізнесу до надання соціальних послуг і роботи з ветеранами	Представники ветеранських просторів і про-ветеранських організацій Києва вважають, що потрібно збільшити реєстрацію представників громадського сектору у Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг і розвивати сертифікацію надавачів послуг від представників бізнесу для того, щоб вони були обізнаними в роботі з ветеранами
Підвищується інтерес міжнародних донорів у напрямку роботи з ветеранами та їхніми родинами	Представники ветеранських просторів і про-ветеранських організацій Києва працюють над тим, що навчати грантрайтерів і фандрейзерів в організаціях і поширюють інформації про гранти й донорів, які працюють у цьому напрямку
Росте кількість бенефіціарів, які потребують допомоги, підвищується навантаження на медичну, соціальну сферу, економічна реінтеграція ветеранів та їхніх родин	Представники ветеранських просторів і про-ветеранських організацій Києва збільшують синергію в роботі громадського й державного секторів, кількості та якості послуг, працюють над підвищенням рівня обізнаності фахівців медичної та інших сфер, щоб запобігти вигоранню
Збільшення міжінституційної взаємодії та обмін досвідом	Представники ветеранських просторів і про-ветеранських організацій Києва налагоджують системи, взаємодії завдяки спільним зустрічам, стратегічним сесіям

ВETERАНИ ТА ВETERАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
Формується політика «для ветеранів без ветеранів»	Ветерани та представники ветеранських організацій налагоджують взаємодію громадських організацій у межах цілої країни, щоб масштабувати успішні кейси Вважають, що потрібно зосередитися на розвитку соціально відповідального бізнесу, проводити профорієнтацію для соціалізації та інтеграції ветеранів Працюють над створенням позитивного образу ветеранів, висвітленням конкретних успішних кейсів
Відсутність стратегії з боку держави	
Погіршується робота ТЦК	
Зростає кількість неактуальних пільг	
Підвищується інтерес міжнародних донорів у напрямку роботи з ветеранами та їхніми родинами	

РЕГІОНАЛЬНІ ВETERАНСЬКІ ПРОСТОРИ ТА ПРО-ВETERАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
"Збільшується кількість ветеранів і, як наслідок, кадровий голод, з'являються складнощі з доступністю послуг, бракує ресурсів, брак і вибірковість фінансування"	"Представники регіональних ветеранських просторів і про-ветеранських організацій займаються фандрейзингом, створюють комунікаційні кампанії в медіа й соціальних мережах. <i>«Збільшення кількості ветеранів спонукає великий попит, навантаження на медичну й соціальну системи, а отже, виникають діри, прогалини, які заповнює громадський сектор. Однак як держава, так і громадський сектор, мають прогалини»"</i>
Росте зарегульованість надання послуг (проблеми з отриманням статусу УБД, проходження військово-лікарської комісії)	Представники регіональних ветеранських просторів і про-ветеранських організацій працюють над з'ясуванням потреб і проблеми та створюють інфопродукти, які будуть покращувати комунікацію з ветеранами

<p>Непослідовність державної політики (недостатня взаємодія із громадським сектором, недостатня ініціатива державної політики, невикористання досвіду громадського сектора)</p>	<p>"Представники регіональних ветеранських просторів і про-ветеранських організацій створюють коаліції, громадські ради, колаборації ветеранських організацій</p> <p>Ініціюють зміну законодавства та інтеграцію досвіду й напрацювань громадського сектору в державну політику"</p>
---	--

СИЛИ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ	
Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
<p>Бракує загальної політики взаємодії ветеранського сектору</p>	<p>"Чинні військові, представники оборонних відомств використовують міжнародний досвід, залучають однодумців у всіх секторах, щоб зацікавити, розбудувати потенціал, залучають авторитетів</p> <p><i>«Кожна нова політика має два виклики: як привернути увагу та як забезпечити довіру? Вони спонукають створення стратегій боротьби»"</i></p>

ДОНОРСЬКІ ТА МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
Тенденції	Що учасники групи з нею вже роблять?
<p>Підвищується інтерес міжнародних донорів у напрямку роботи з ветеранами та їхніми родинами</p>	<p>Представники донорських і міжнародних організацій розвивають і підтримують інституційну спроможність держави, співпрацюють із громадами, підсилюють громадські організації</p>
<p>Посилюється міжінституційна взаємодія, але часто вона нескоординована</p>	
<p>Знижується ефективність донорської роботи</p>	

ЦИТАТИ

«Часто можна почути: “Грошей нема”. Але коли починаєш працювати, вони знаходяться».

«Комунікації достатньо, а от співпраці – немає».

«Можливо, варто йти в комунікацію не з негативом, а зі сформованою потребою».

«Коли будуть гарні програми на місцях, органи влади будуть реагувати та змінюватися».

ТЕПЕРІШНЄ: ТЕ, ЧИМ МИ ПИШАЄМОСЬ. ПРО ЩО ШКОДУЄМО

Мета завдання: Відверто зізнатися у тому, що ви робите зараз та взяти на себе відповідальність за свої дії.

Що з того, чим вони займаються нині (особисто чи як учасники групи) і те, що стосується способів та якості взаємодії та співпраці зацікавлених сторін волонтерської спільноти, дає підстави пишатися?

Що є підставою для розчарування? Про що з того, чим займаються (чи не займаються) учасники, вони шкодують?

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Учасники в однорідних (групах стейхолдерів) провели мозковий штурм, записали та презентували результати.

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС

Підстави пишатися

1. Стійкість під час війни – реалізуємо свої проєкти, розвиваємо бізнеси, маючи на меті допомагати ветеранам
2. Створюємо нові проєкти, навчаємо ветеранів на виробництві
3. Об'єднуємося у кластери й ведемо діалог
4. Самоорганізовані

Підстави для розчарування

1. Наш довгий шлях – від початку ідеї до її реалізації

ВETERАНСЬКІ ПРОСТОРИ ТА ПРО-ВETERАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ КИЄВА

Підстави пишатися

1. Залученість людей, які поділяють наші цінності
2. Швидка адаптація та гнучкість до нового
3. Відкритість до комунікації між організаціями

Підстави для розчарування

1. Комунікація про нашу діяльність була недостатньою
2. Зміщення акцентів із ветеранського до військового
3. Відсутність комунікації з експертним середовищем

СИЛИ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ

Підстави пишатися

1. "Розвиток громадянського суспільства і вплив на зміни у країні
2. Консолідація країни під час повномасштабного вторгнення
3. Гарні закони, виважені політики "

Підстави для розчарування

1. "Що Україна так і не стала незалежною за 30 років
2. Не було політики українізації
3. Що не втілюється законодавство"

ВЕТЕРАНИ ТА ВЕТЕРАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Підстави пишатися

1. Вдається об'єднувати ветеранські спільноти, організовувати спілки всеукраїнського рівня
2. Вдається налагоджувати співпрацю із владою
3. Вдається зберігати зв'язки з цільовою аудиторією навіть на відстані
4. Вдається залучати ветеранів, які працюють у форматі «рівний – рівному»
5. Уже нині є міжнародна ветеранська коаліція – є змога обмінюватися досвідом і спільно працювати
6. Беремо участь у втіленні програми вшанування національної пам'яті, розробленні програм національно-патріотичного виховання молоді, перейменування вулиць, встановлення меморіалів пам'яті тощо
7. Успішна співпраця з соціально відповідальним бізнесом

Підстави для розчарування

1. "Бракує ресурсів і компетенцій для бажаного результату
2. Низький рівень нашої підготовки до написання грантових програм
3. Складність у залученні людей до команди – з різних причин
4. Не вдається масштабуватися так, як ми того хочемо"

ДЕРЖАВНА ВЛАДА

Підстави пишатися

1. "Не соромно дивитися в очі, є підстави вважати, що ми зробили щось важливе
2. Державі вдалося напрацювати основні принципи ветеранської політики
3. Вдалося налагодити комунікацію із громадськими організаціями, просторами для ветеранів і громадами
4. Вдалося налагодити комплексну роботу з родинами загиблих
5. Вдалося налагодити адвокаційну роботу з тими ветеранами, що повернулися з полону
6. Арттерапія для ветеранів
7. Фронтіві концерти "

Підстави для розчарування

1. "Немає єдиної бази ветеранів
2. Немає бази донорських організацій та механізмів роботи з ними
3. Кадровий голод"

ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З РОДИНАМИ ВІЙСЬКОВИХ, ЗАГИБЛИХ, ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТІ, ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ

Підстави пишатися

1. "Є розроблені методичні матеріали для того, щоб навчати всіх, хто стикається з родинами полеглих військовослужбовців, готові навчати
2. Готові об'єднуватися заради спільної мети, спільних цілей
3. Наповнюємо медіапростір соціально важливим контентом: ролики, фільми тощо
4. Маємо стратегію і плани, чітку місію і візію, знаємо, куди ми рухаємося"

Підстави для розчарування

1. "Важко достукатися до тих, кого насамперед потрібно навчати працювати з родинами полеглих воїнів, у суспільства немає на це запиту
2. Не можемо донести наш відеоконтент до національних медіа
3. Не вміємо залучати ресурс для інституційної підтримки, навчання команди
4. Брак досвіду якісної комунікації з органами державної та міської влади (щось робимо не так)
5. Бракує єдиного голосу для змін (говоримо про спільне, але по-різному)"

ДОНОРСЬКІ ТА МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Підстави пишатися

1. Результати наших грантерів
2. Успішні кейси нашої роботи
3. Заслужена довіра інших гравців
4. Ми є сервісом, ресурсом, джерелом експертизи та знань, джерелом нетворкінгу для інших гравців

Підстави для розчарування

1. "Недостатньо стратегічно працювали 2014-2022 рр.
2. Недостатньо фандрейзимо, щоб мати ще більше коштів для сектора
3. Недостатньо використовуємо свій мандат на зміни"

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ

Підстави пишатися

1. "У громадах є державні та громадські організації, які вмотивовані до змін
2. Є довіра ветеранів
3. Розвиток волонтерської, громадської діяльності
4. Популяризація й повага до образу ветерана
5. Взаємодія між структурними підрозділами"

Підстави для розчарування

1. "Недостатній рівень знань наших спеціалістів
2. Недостатньо спеціалістів із відповідними компетенціями
3. Недостатня інклюзивність, відсутність безбар'єрності
4. Невідповідність державної політики потребам громад
5. Пасивна громадська позиція пересічних громадян"

РЕГІОНАЛЬНІ ВЕТЕРАНСЬКІ ПРОСТОРИ ТА ПРО-ВЕТЕРАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Підстави пишатися

1. "Розробляємо, впроваджуємо авторські програми, нормативи, враховуючи інтереси ветеранів («нічого для ветеранів без ветеранів»)
2. Проводимо адвокацію нормативно-правових змін на регіональному та частково на державному рівнях
3. Співпрацюємо з іншими громадськими організаціями, впроваджуємо менторську, фінансову підтримку"

Підстави для розчарування

1. "Розробляємо, впроваджуємо авторські програми, нормативи, враховуючи інтереси ветеранів («нічого для ветеранів без ветеранів»)
2. Проводимо адвокацію нормативно-правових змін на регіональному та частково на державному рівнях
3. Співпрацюємо з іншими громадськими організаціями, впроваджуємо менторську, фінансову підтримку"

ЦИТАТИ

«Ми готові обмінюватися досвідом, бо у всіх нас одна спільна мета».

МАЙБУТНЄ: РОЗРОБКА СЦЕНАРІЇВ

Мета завдання: Уявити собі майбутнє, заради якого варто наполегливо працювати

Уявіть, що минуло вже 2 роки від нашої сьогоднішньої зустрічі.

На календарі 21 листопада 2025 року.

Ви втілили своє бачення в життя. Опишіть, як нині виглядає співпраця та взаємодія зацікавлених сторін ветеранської спільноти?

Згадайте 2023 рік. Який основний крок вам потрібно було зробити? Як вам вдалося його зробити? Зверніть увагу: використовуйте теперішній час! «Ми маємо...» або «Ми повинні...», або «Ми робимо...», або «Ми вважаємо...»

Сценарій має бути

- **Реалістичним:** є засоби та знання, яким чином досягти відповідного результату
- **Бажаним:** у суспільстві відбуваються зміни на краще
- **Таким, що мотивує:** ви готові, вмотивовані та здатні зробити так, щоб все це відбулося
- **Гроші не мають бути фактором, який обмежує ваш сценарій.** Опишіть те, чого ви насправді хочете

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

Під час планування майбутнього учасники сесії у змішаних групах розробляли сценарії майбутнього для ветеранського сектору, заради яких вони готові працювати та вкладати свій час та енергію.

СЦЕНАРІЙ 1

У 2025 році співпраця зацікавлених сторін ветеранської спільноти передбачає наявність робочого Міністерства у справах ветеранів, яке буде забезпечувати координацію та реалізацію програм для підтримки ветеранів. У Територіальних Центрах Комплектування та Соціальної Підтримки є належна кількість спеціалістів, які надають військовослужбовцям комплексне супроводження, починаючи від отримання документів і закінчуючи варіантами подальших дій та планом перспективного розвитку.

Постійна програма, спрямована на формування престижу ветерана у суспільстві, включає освітні заходи, кампанії з підвищення усвідомлення та підтримки, які допомагають ветеранам знайти своє місце у суспільстві та професійному середовищі.

Крім того, для стимулювання бізнесу до працевлаштування ветеранів, запроваджено систему податкових пільг та інших заохочень для компаній, що активно залучають ветеранів до своїх колективів.

СЦЕНАРІЙ 2

До 2025 року зацікавлені сторони ветеранської спільноти розробили та впровадили спеціалізований застосунок, що надає ветеранам, їх родинам та надавачам послуг доступ до повноцінної та актуальної інформації. Цей застосунок включає в себе широкий спектр сервісів:

- **Освітні послуги:** Інформація про навчальні програми, стипендії, курси підвищення кваліфікації та інші можливості для освіти.
- **Юридичні послуги:** Доступ до правової допомоги, консультації з правових питань, підтримка у вирішенні юридичних питань.
- **Охорона здоров'я:** Інформація про медичні заклади, програми медичного страхування, доступ до медичних послуг.
- **Підтримка ментального здоров'я:** Ресурси для консультацій та психологічної підтримки, програми для покращення психічного стану.
- **Професійне зростання та працевлаштування:** Інформація про вакансії, програми підготовки до працевлаштування, кар'єрні консультації.
- **Анонси подій для ветеранів:** Інформація про заходи, семінари, тренінги та інші події спрямовані на ветеранську спільноту.
- **Бенефіти від бізнесу:** Знижки, спеціальні пропозиції та пільги від партнерських компаній для ветеранів.

СЦЕНАРІЙ 3

Цей сценарій передбачає суттєву зміну в підході до роботи з ветеранами у 2025 році. Цифрові технології стали ключем до покращення процедур повернення військових та отримання послуг учасниками бойових дій. Важливою стала стала сталість у формуванні лідерів ветеранського руху, що отримали підтримку територіальних громад та активно впливають на формування ветеранської політики через Міністерство ветеранів.

Сценарій також включає розробку стратегії для підтримки та розвитку ветеранських просторів, що означає створення спеціальних зон для ветеранів, де вони можуть отримувати послуги, підтримку та спілкуватися між собою.

Цифровізація та збільшена взаємодія різних сторін створюють сприятливий фундамент для ефективної співпраці всередині ветеранської спільноти та покращення їхнього життя після служби.

СЦЕНАРІЙ 4

У 2025 році ветерани мають доступ до значно покращеної системи підтримки та послуг завдяки співпраці зацікавлених сторін ветеранської спільноти. Державна політика формується та реалізується спільно стейкхолдерами, що дозволяє узгоджувати підходи до надання підтримки.

Створена загальнонаціональна мапа надавачів послуг удосконалила доступність послуг для ветеранів у всіх регіонах. Реєстр ветеранів допомагає збирати необхідні дані та визначати конкретні потреби кожного ветерана, що спрощує розподіл підтримки.

Послуги надаються у різних сферах, включаючи медичну, професійну, психологічну та соціальну підтримку, сприяння у розвитку ветеранського спорту та вшануванні пам'яті.

Інституції, що надають послуги ветеранам, працюють за принципом інклюзивності, забезпечуючи доступність та адаптацію послуг до конкретних потреб кожного ветерана. Стандартизація і сертифікація надавачів послуг гарантує високу якість та відповідність послуг встановленим стандартам.

Основною метою цієї співпраці є створення позитивного образу ветерана у суспільстві, підвищення усвідомлення громадськості про їхні заслуги та внесок у життя країни.

СЦЕНАРІЙ 5

У 2025 році співпраця та взаємодія зацікавлених сторін ветеранської спільноти стала результатом дієвої співпраці груп, що виступають як рушії змін:

- держструктури
- громадський сектор (і донори)
- медіа
- бізнес

Для цього були вжиті ряд дій, спрямованих на покращення стану справ у цій сфері:

- **Зміна управління:** Новий міністр у справах ветеранів, який є колишнім ветераном та досвідченим менеджером, сприяв більш ефективному вирішенню проблем ветеранів.
- **Об'єднання ветеранської спільноти:** Ветерани об'єдналися для вирішення загальних проблем, що дало змогу створити об'єднані ради та діалогові платформи для контролю за власними інтересами.
- **Цифрові ініціативи:** Розроблення та впровадження цифрових платформ та сервісів для ветеранів сприяло полегшенню доступу до послуг, необхідних для їхнього соціального, медичного та професійного розвитку.

- **Реєстрація надавачів послуг:** Створення реєстру надавачів послуг дозволило впорядкувати та стандартизувати послуги для ветеранів, забезпечивши високу якість та доступність.
- **Підтримка бізнесу:** Взаємодія з бізнесом відіграла важливу роль у створенні можливостей працевлаштування для ветеранів, а також у наданні різноманітних пільг та підтримки.

СЦЕНАРІЙ 6

У 2025 році ветеранська спільнота досягла таких ключових результатів в інтересах ветеранів та ветеранок:

- **Цифровізація послуг:** Усі послуги, документи та мапа надавачів послуг були цифровізовані, що дозволило полегшити доступ ветеранів до необхідних ресурсів та послуг.
- **Зміни у законодавстві:** Внесені зміни до законодавчої бази сприяли поліпшенню умов для ветеранів, забезпечуючи їм більше прав та підтримки.
- **Прості протоколи:** Розроблення зрозумілих протоколів надання допомоги ветеранам на різних рівнях дозволило ефективніше вирішувати їхні потреби та проблеми.
- **Трансформація Міністерств:** Внесені зміни до роботи Міністерств, проведення аудитів та забезпечення публічної звітності створили більш прозорі та відкриті умови для управління ветеранськими програмами та ресурсами.
- **Програма навчання:** Наявна програма з навчання військових психологів та фахівців, які працюють з родинами загиблих військових, дозволила покращити підтримку ветеранів і їх сімей з психологічного та емоційного боку.

СЦЕНАРІЙ 7

У 2025 році ветерани повертаються зі служби не як жертви, а як герої, що мають перед собою певні можливості для майбутнього життя. Це переосмислення ставлення до них сприяло появі нової динаміки у ветеранській спільноті:

- **«Міністерство у справах ветеранів 2.0»:** Оновлена версія Міністерства розробила якісну державну політику, враховуючи потреби та інтереси ветеранів, залучаючи їх самовизначення.
- **Громадський дієвий орган:** Представники громадського сектору об'єдналися в організацію, що об'єднує різноманітні громадські та ветеранські організації, що сприяє лобюванню інтересів ветеранів на рівні законодавства.
- **Активна співпраця:** Ця співпраця дозволяє представникам різних секторів працювати разом на користь ветеранів, створюючи сприятливе середовище для їхньої адаптації та успішного відновлення у цивільному житті.

СЦЕНАРІЙ 8

У 2025 році ветеранська спільнота переживає новий етап розвитку після завершення війни:

- **Ветерани у владі:** Після виборів ветерани обіймають посади в органах влади та місцевого самоврядування, принісши важливий голос і погляди на проблеми, що стосуються їхньої спільноти.
- **Військово-промисловий комплекс:** Розпочався контроль та зміни у цьому комплексі з активною участю громадськості, що забезпечили необхідні реформи та контроль.
- **Стратегія реінтеграції та адаптації:** Виникла Національна стратегія, розроблена за участю ветеранів, яка сприяє їхній реінтеграції та адаптації до цивільного життя.
- **Реабілітаційні центри:** Наразі працює достатня кількість реабілітаційних центрів для ветеранів та їх родин, забезпечуючи необхідну допомогу та підтримку.
- **Розмежування ролей:** Чітке розуміння та розмежування ролей держави, громадського сектору та бізнесу сприяють ефективній співпраці та виконанню своїх функцій.
- **Інклюзія та безбар'єрність:** Суспільство запроваджує інклюзивність та створює безбар'єрне середовище для ветеранів у всіх сферах життя.
- Адаптований освітній процес: Освітні програми налаштовані на потреби ветеранів, адаптуючи їх до воєнного та післявоєнного періодів.

СЦЕНАРІЙ 9

У 2025 році ветеранська спільнота переживає значні зміни у взаємодії та співпраці, базуючись на новій концепції ветеранської політики:

- **Людиноцентричність та визнання внеску:** Змінилися статуси ветеранів, враховуючи різноманітність їхніх потреб та вклад у суспільство. Риторика стала більш спрямованою на об'єднання навколо спільних цінностей.
- **Патронатні служби:** Кожна військова частина отримала патронатні служби для підтримки ветеранів, забезпечуючи їм необхідну допомогу та підтримку після повернення зі служби.
- **Фізичне та психологічне здоров'я:** Обов'язкові медичні обстеження допомагають вчасно виявляти та вирішувати проблеми здоров'я ветеранів.
- **Профорієнтаційні курси:** Курси в громадах сприяють адаптації ветеранів до цивільного життя, допомагаючи знайти нові можливості й професійне місце.
- **Буферний період:** Ветерани мають час для адаптації після повернення, сприяючи зменшенню стресу й полегшенню переходу до цивільного життя.
- **Нова політика виховання:** Школи переглядають підходи до національно-патріотичного виховання, розширюючи уявлення про військову службу й ветеранство.
- **Цифрова трансформація та інклюзивність:** Всі послуги та інформація доступні у зручному додатку, а інфраструктура стає більш інклюзивною.
- **Спільнота та модераторство держави:** Розвивається спільнота, де держава діє як посередник, сприяючи співпраці всіх зацікавлених сторін.
- **“Держава – модератор, а не контролер”**

ЦИТАТИ

«Визначення порядку денного ветеранської тематики має два виклики, а саме: як привернути увагу та як забезпечити довіру. І є вичерпний перелік стратегій, які допоможуть ці виклики перемогти: щоб привернути увагу, потрібно ефективно “мобілізувати прихильників” і професійно “підігрівати інтерес”. Так само “розбудова потенціалу” й “заявка на авторитетність” допоможуть забезпечити та зміцнити довіру нашим основним стейкхолдерам».

«Ми маємо сформувати образ ветерана без жалю, а щоб цю людину сприймали повноцінною за замовчуванням».

«Люди не вміють, а отже, бояться спілкуватися з військовими».

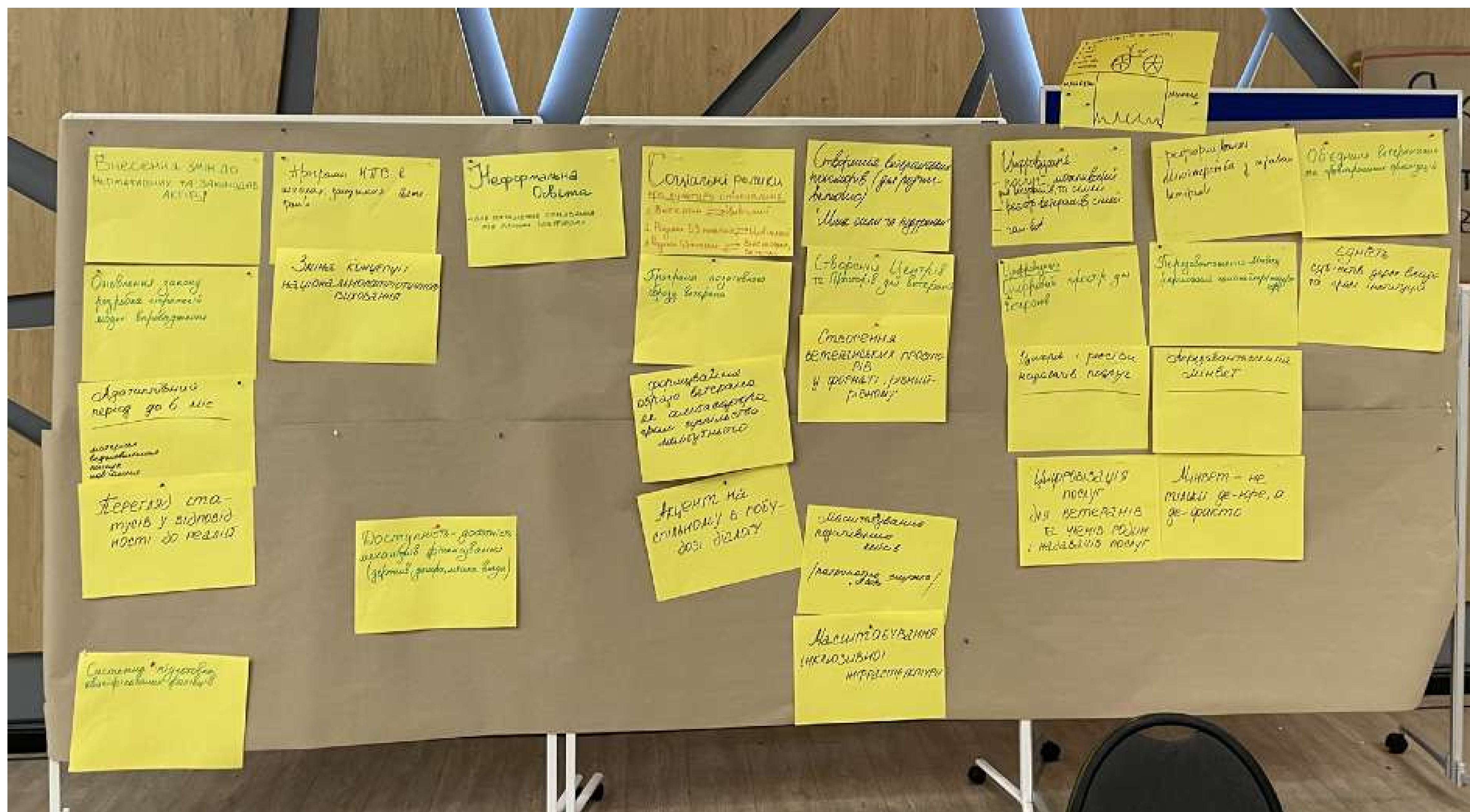
СПІЛЬНА ПОЗИЦІЯ В БАЧЕННІ МАЙБУТНЬОГО

Мета завдання: Зробити те, чого хочуть усі присутні, основою для майбутніх дій

Учасники готували перелік бажаних змін, запропонованих усіма учасниками. У змішаних групах учасники порівнювали індивідуальні списки «ЩО» та «ЯК». На картках (до 8 штук) вони створили перелік пунктів «ЩО», які є спільними для всіх учасників групи, та презентували свій список.

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

За результатами сесії групи виділили 10 кластерів для подальшої роботи:

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ТА НАСТУПНІ КРОКИ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ

Мета завдання: Визначити пріоритетні напрямки та сформулювати для них бажаний результат для налагодження співпраці та якості взаємодії ключових зацікавлених сторін ветеранської спільноти

РЕЗУЛЬТАТИ СЕСІЇ

У добровільних групах учасники обговорили, «про що» їхній напрям роботи та сформулювати назву напрямку й бажаний результат для налагодження співпраці та якості взаємодії ключових зацікавлених сторін.

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Учасники:

- Олена Жадановська
- Лідія Созанська
- Богдан Копчатов
- Олександр Кириченко
- Мар'яна Алексашкіна

Діяльність:

1. Розповідаємо про сучасний контекст із зануренням в історію України та всесвітню історію
2. Розвиваємо потенціал національно-патріотичного виховання молоді
3. Переглянути підручники, методички, якщо вона відсутня, створити її
4. Актуалізуємо національно-патріотичне виховання до потреб дітей
5. Проводимо вишколи для дітей за участі військових
6. Аудит викладацьких комітетів за участі ветеранів

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Що потрібно зробити?

Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?

Створюємо штаб активних людей

Запрошуємо доєднатися представників МОН, Мінветеранів, представників від громад

Набираємо команду викладачів, навчаємо їх

Розробляємо навчальну програму: дошкільну, шкільну та програму для вишів

Знаходимо фінансування

Налагоджуємо співпрацю з навальними закладами

МАСШТАБУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Учасники:

- Олена Полуситок
- Галина Харламова

Діяльність:

1. Формування доступності, інклюзивності за участі ветеранів, воїнів, сімей загиблих і зниклих безвісти, юристів
2. Знання законодавства

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?	Хто?
Створити об'єднану групу представників різних секторів Збір і вивчення міжнародного досвіду	Запрошуємо доєднатися представників МОН, Мінветеранів, представників від громад	Після презентації пілотного проєкту	Громади починають втілення

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНОДАВСТВА

Учасники:

- Віта Яковець
- Олександра Нерез
- Назар Фомін
- Віра Ільницька

Діяльність:

1. Оновлення законів
2. Адаптивний період для ветеранів із державним забезпеченням
3. Виокремлення статусу ветеранів в окремий закон
4. Перегляд статусів відповідно до реалій

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ		
Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?
Короткострокові кроки		
Доповідь представника / представниці громади міському голові	Оголошення на сайті міської ради про запрошення всіх зацікавлених сторін (ветерани, члени їхніх родин, ГО тощо) надати проєкти змін до законодавства у вигляді опису необхідних змін та вимог до нового закону	До кінця 2023 року
Середньострокові кроки		
Ухвалення нового закону		До кінця 2024 року

СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ВЕТЕРАНІВ

Учасники:

- Андрій Левицький
- Владислав Мороко
- Ілона Бондаревська
- Світлана Петренко
- Наталя Козіна

Діяльність:

1. Створення дорожньої карти післявоєнного суспільства – акцент на комунікації
2. Неформальна освіта
3. Формування образу ветеранів
4. Формування просторів для ветеранів – комфортних для всіх
5. Створення клубів для спілкування за інтересами

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ			
Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?	Хто?
Промо ролик	Медіа, Ветерани, Мінветеранів	3-6 місяців	Ветерани Волонтери
Коло друзів	ГО, Бізнес, Мінветеранів	6 місяців	ГО
Створення конфедерацій ветеранських просторів	Медіа, ГО, Мінветеранів	6 місяців	"Волонтери ГО, Мінветеранів"
Медіапродакшн	Фіналізація медіапродукту	1 місяць	1 місяць
Залучення ветеранів	Сценарій, медіаплан	1 місяць	1 місяць
Вихід на ТВ і радіо	Дизайн, знімання, просування	3 місяці	Мінветеранів

СТВОРЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ЦЕНТРІВ І ПРОСТОРІВ

Учасники:

- Яна Говядова
- Анастасія Романюк
- Оксана Макарова
- Олег Смірнов
- Юлія Романовська
- Соломія Зінець-Мацишин
- Ілля Шполянський
- Мар'ян Свірнюк
- Уляна Громович
- Світлана Тітова
- Людмила Скиба

Діяльність:

1. Створення живого простору любові, прийняття й довіри, а не формальна будівля, куди ніхто не ходить
2. Має бути модель для масштабування – створена довкола потреба ветерана
3. Створювати мережу ветеранських просторів за запитом громад
4. Охоплення малих населених пунктів
5. Залучення фахівців, проведення аудиту послуг, обмін досвідом

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ		
Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?
Короткострокові кроки		
Створення проєктного офісу й робочої групи	Фахівці, люди, які розумію, як оптимально організувати ветеранський простір, як залучити ветеранів і членів їхніх родин	1 рік
Проведення фокус-груп	Дізнатися потреби ветеранів	наступні пів року
Розроблення детальної моделі ветеранського простору	Проаналізувати успішні та неуспішні кейси	наступні пів року
Середньострокові кроки		
Адвокація програми на державному рівні		
Ролик для громад для формування запиту		
Асоціація донорів		
Ідентифікація, відбір, навчання ініціативних груп		
Супровід простору з місцевою владою		
Пілот на 10 просторів		

РЕФОРМУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ

Учасники:

- Єва Арустамян
- Роман Сегейда
- Костянтин Кожекін
- Володимир Щепцов
- Катерина Петренко
- Галина Морар
- Юлія Дмитрова
- Дарина Судачек
- Марія Звягінцева
- Наталія Багрій
- Сергій Доценко
- Наталія Умеренкова

Діяльність:

1. Привести до ладу всі нормативно-правові акти, які займаються надання пільг і соціальних гарантій військовослужбовцям
2. Мінветеранів займається міжвідомчою координацією на місцях

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ		
Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?
Середньострокові кроки		
Внести зміни до положення відомств і чітко розмежування повноважень	Доручення Прем'єр-міністра, зібрання всіх центральних органів виконавчої влади, які стосуються ветеранів і родин загиблих, визначають свої функції	3 місяці
Довгострокове планування ветеранської політики+концепція+стратегія	Центральні органи виконавчої влади збираються і вирішують, як це робити	3 місяці
Перегляд нормативно-правових актів	Доручення Прем'єр-міністра, зібрання всіх центральних органів виконавчої влади	6 місяців
Робота з регіонами	Центральна виконавча влада дає доручення, рекомендації на територіальні органи	
Створення ветеранських просторів	Рішення уряду, доручення й порядок створення, громадський сектор	
Розроблення регіональних програм підтримки	Органи місцевої влади	

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОСЛУГ

Учасники:

- Наталя Лютікова
- Анна Іжик
- Михайло Пирог

Діяльність:

1. Спростити, полегшити, прискорити, зробити прозорим надання послуг та інформації
2. Автоматизація процесів, зміни в законодавстві, ефективна комунікація
3. Створення внутрішньої, закритої бази обліку військовослужбовців і Збройних сил України
4. Створення єдиного реєстру надання послуг, чатбот, кабінет ветерана
5. Подбати про рівень захисту цифрових даних
6. Стежити за тим, щоб інформація була актуальною
7. Урахування категорій осіб, які не використовують цифровий контент

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ			
Що потрібно зробити?	Які ресурси необхідні? Кого слід залучити?	Коли?	Хто?
Середньострокові кроки			
Автоматизація процесів, зміни в законодавстві, ефективна комунікація		Протягом 2024 року	"Мінветеранів Мінцифри"
Створення внутрішньої, закритої бази обліку військовослужбовців і Збройних сил України		2024-2025	"Мінветеранів Мінцифри"
Створення єдиного реєстру надання послуг		Протягом 2024 року	"Мінветеранів Мінцифри"
Короткострокові кроки			
Зрозуміти / проаналізувати біль ветеранів	Анкетування ветеранів шляхом соціопитування	3 місяці	"Мінветеранів Мінсоцполітики ГО"
	Аналіз чинних процедур нормативних актів	3 місяці	"МОЗ МО Мінветеранів Мінсоцполітики ГО"
	Прибрати зайве, покращити наявне, розробити механізм наступних кроків	5 місяців	Мінцифри
	Створити чатбот	2 місяці	Мінцифри
Зустріч ключових стейкхолдерів	Визначення правил співпраці. Розподіл завдань і відповідальності Визначення термінів"	1 місяць	
Збір актуальної інформації надавачів послуг		3 місяці	Мінветеранів

ЦИТАТИ

«Хотілося б, щоб закони звучали менш хитромудро, щоб пересічний громадянин міг прочитати та зрозуміти їх самостійно, без адвоката».

«Важливо охоплювати послугами для ветеранів та їхніх родин малі населені пункти, в яких немає доступу до них».

УЧАСНИКИ

Прізвище	Ім'я	Назва організації	Посада/роль
Алексашкіна	Мар'яна	ГО Родин полеглих Героїв "НАЗАВЖДИ ВІРНИ"	заступник голови організації
Андрушкевич	Олена	Проєкт "Територія відновлення та розвитку", БО "МБФ "ЗЛАГОДА", ГО "СВАТОДОН"	керівниця, авторка проєкту, голова правління, координатор заходів
Арустамян	Єва	Міністерство у справах ветеранів	заступниця начальника управління взаємодії з громадськими об'єднаннями та розвитку ветеранського руху-начальницю відділу взаємодії з громадськими об'єднаннями
Бабир	Владислав	БО "БФ "ВЕСТА"	заступник директора, парамедик добровольчого батальйону "Госпітальєри"
Багрій	Наталія	БО БФ Патронатної служби "Янголи Азову"	куратор по роботі з полеглими
Батін	Андрій	Соціальний проєкт "Наше місце" від групи дорожньо-будівельних компаній RDS	Консультант з організації тактичних інтервенцій в громадах

Біла	Алла	Дніпровська районна військова адміністрація	заступник голови
Близнюк	Анжеліка	ВАОМС "Всеукраїнська Асоціація громад"	експертка зі стратегічного розвитку громад
Бондаревська	Ілона	Новобузький міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Простір Плюс Плюс Veteran Hub, ГО "Квітка папороті")	координаторка, голова ГО, директор
Братусь	Ярослава	БФ "Повернись Живим!"	аналіткиня
Булак	Олег	ГО "Перший жіночий ветеранський простір "Рехаб"	фахівець по роботі з родинами зниклих безвісти та полонених військовослужбовців
Вернигора	Володимир	12-та бригада спеціального призначення НГУ «Азов»	адміністратор відділу організації надання адміністративних послуг Козівської сільської ради Стрийського району Львівської області
Власов	Ілля	ГО "Кластер промислових та крафтових виробників України"	заступник керівника
Гальченко	Ольга	МФ "Відродження"	менеджерка програми "Громадянська стійкість"
Гвоздь	Марта	ГО "Фонд Яніни Соколової"	керівниця кол-центру #ВАРТОЖИТИ
Говядова	Яна	ГО "Союз ветеранів АТО Донбасу", Центр ветеранів АТО та їх сімей "Поруч"	координаторка
Гондуряга	Інна	Рукшинська сільська рада	начальник фінансового відділу
Григор'єва	Оксана	Командування Сухопутних військ ЗСУ	радниця Командувача з гендерних питань
Громович	Уляна	Громадська організація "Ветеранс Хаб Одеса"	заступниця керівника

Дмитрієв	Сергій	ГО "ЕЛЕОС-УКРАЇНА"	голова правління «Елеос-Україна», військовий капелан
Дмитрова	Юлія	БО "Благодійний фонд "ТАПС"	директор
Довжик	Марія	ГС Вінницький аналітично-просвітницький центр "Ветеранський простір"	керівниця
Дорошенко	Каріна	Український ветеранський фонд Мінветеранів	заступниця виконавчого директора
Доценко	Сергій	БО "БФ "Щире Серце"	керівник відділу фандрейзингу
Жадановська	Олена	ГО "PRO WOMEN UA"	програмна менеджерка
Звягінцева	Марія	Комітет Верховної Ради з питань молоді і спорту	помічниця н. д. Мокана Василя Івановича
Зінець-Мацішин	Соломія	ГО "Трикутник"	голова організації
Іжик	Анна	Львівська обласна військова адміністрація, відділ Захисників та Захисниць України та членів їх сімей	координаторка реалізації Концепції підтримки Захисників та Захисниць України Львівської області
Ільницька	Віра	Управління праці та соціального захисту населення Трускавецької міської ради	начальник
Ільченко	Костянтин	ВГО "Ветеранів війни та праці солдатські комітети"	т.в.о. голови правління, ветеран
Кириченко	Олександр	"Родинне коло" полеглих в російсько-Українській війні м. Жовті Води в Дніпропетровській обл. СУВІАТО м. Жовті Води в Дніпропетровській обл.	очільник
Климова	Наталія	ІСАР Єднання	заступниця виконавчого директора
Кожекін	Костянтин	Бригада 12 НГУ «Азов»	офіцер по роботі з особовим складом

Козіна	Наталя	КУ КОР "Київський обласний центр допомоги Захисникам України"	
Колесников	Максим	військовий доброволець ЗСУ, ветеран	військовий доброволець ЗСУ, ветеран
Копчатов	Богдан	ветеран, екскомандир розвідувальної роти та професійний військовий	ветеран, екскомандир розвідувальної роти та професійний військовий
Кухоцька	Тетяна	ГО "Серце Азовсталі"	член наглядової ради
Кучеренко	Сергій	Міністерство оборони України	заступник директора департаменту - начальник відділу соціальної політики Департаменту соціального забезпечення Міністерства оборони України
Левицька	Богдана	БФ "Волонтерське Об'єднання "ВЕСТА"	директорка
Левицький	Андрій	Соціальна майстерня WoodLuck	засновник, підприємець
Лютікова	Наталя	БО "БФ "Східна Зірка"	керівниця
Макарова	Оксана	Швейний цех "TETRAPOD"	засновниця, підприємиця, дружина військовослужбовця
Максимович	Володимир	Відділ молодіжної політики і спорту Офісу Президента України	головний консультант
Максимчук	Анна	EPAM Ukraine, IT-компанія	ESG/CSR specialist
Мішустін	Максим	КУ "Одеський обласний центр патріотичного виховання та організації дозвілля дітей та молоді"	волонтер, ветеран
Морар	Галина	БО "БФ "Після Служби"	керівниця
Мороко	Владислав	Запорізька обласна державна адміністрація	директор Департаменту культури, туризму, національностей та релігій ЗОДА

Нерез	Олександра	ГО «Надія Єдність Підтримка»	
Охріменко	Віталій	ГС Мережа правового розвитку	директор із стратегічного розвитку
Пасека	Ірина	ГО «Гідні ранкового сонця»	голова організації
Петренко	Світлана	КЗ "Центр надання соціальних послуг Селищенської сільської ради"	директор комунального закладу
Петренко	Катерина	Дружина військовослужбовця звільненого з полону	
Пирог	Михайло	ГС "Запорізька обласна асоціація об'єднань учасників АТО/ООС"	голова спілки
Поклонська	Валерія	ГО «Простір можливостей»	менеджер
Полуситок	Олена	Сокільницька сільська рада	начальник
Рак	Ілля	3 ОШБр	ветеран
Романовська	Юлія	БО «БФ «Ветеран хаб++»	координаторка проєкту Плюс Плюс++
Романюк	Анастасія	Комунальний заклад "Будинок ветеранів" Рівненської міської ради	провідний юрисконсульт
Руденко	Тетяна	ГО "Психологічна підтримка та реабілітація "Вільний Вибір"	керівниця
Рудніцька	Анастасія	БФ "Veteran Hub"	"менеджерка з стратегічних партнерств та грантрайтингу"
Рудніченко	Наталія	Інформаційний портал «РБК-Україна»	журналістка
Свірнюк	Мар'ян	Рава-Руська міська територіальна громада	заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів
Сегейда	Роман	Центральне управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних сил України	Старший офіцер відділу Цивільно-військової взаємодії та координації

Скиба	Людмила	Жовтоводська міська рада, КЗ «Центр надання соціальних послуг»	депутат, заступник директора
Смірнов	Олег	Представництво DVV International в Україні	директор
Созанська	Лідія	ГО Родин полеглих Героїв «НАЗАВЖДИ ВІРНИ»	голова організації
Старовойтенко	Олександр	Бородянський Центр СПР, БО «БФ Сила громади»	фахівець, із соціальної роботи
Степаненко	Зоряна	БО «Благодійний фонд «Юкер Фундація»	координаторка проекту психосоціальної підтримки ветеранів "Герої"
Стрельников	Ілля	Група дорожньо-будівельних компаній RDS	Консультант з комунікацій
Судачек	Дарина	Trust After Betrayal	Contributing Researcher
Тітова	Світлана	ГО «Захисниці України»	голова правління
Умеренкова	Наталія	ГО "Громадський рух "Жіноча Сила України"	засновниця, кандидат психологічних наук
Ференчак	Ярослав	ВГО «Молодий Народний Рух»	голова
Фомін	Назар	Комунальна установа Стрийської міської ради «Будинок Воїна»	директор
Харламова	Галина	ГО «Центр надання гуманітарної допомоги "Волонтер-68»	голова організації
Чмут	Жанна	ПРООН	представниця програми ПРООН по напрямку «Відновлення та розбудови миру»
Шипович	Любов	Міністерство у справах ветеранів	радниця міністра у справах ветеранів
Шполянський	Ілля	ГО «Асоціація учасників та інвалідів АТО»	заступник голови

Щепцов	Володимир	КБУ «Київський міський центр допомоги учасникам антитерористичної операції»	головний фахівець відділу фізкультурно-спортивної реабілітації
Яковець	Віта	Управління соціального захисту населення Білоцерківської міської ради	начальник відділу з питань ветеранів війни та встановлення статусів
Яковчук	Ангеліна	PROTECT2	експерт з оборонного урядування

Цей захід організовано у межах проєкту "Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства", що реалізується ІСАР Єднання у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст робочого зошиту не обов'язково відображає погляди ІСАР Єднання, погляди Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду США.

